

Archeologienota met Beperkte Samenstelling

Roesbrugge-Stevele, Jaagpad Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota met Beperkte Samenstelling Roesbrugge-Stevele, Jaagpad.

Auteur

Margot Vander Cruyssen

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2020-0555

Plaats en datum

Gent, 7 mei 2020

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1449
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

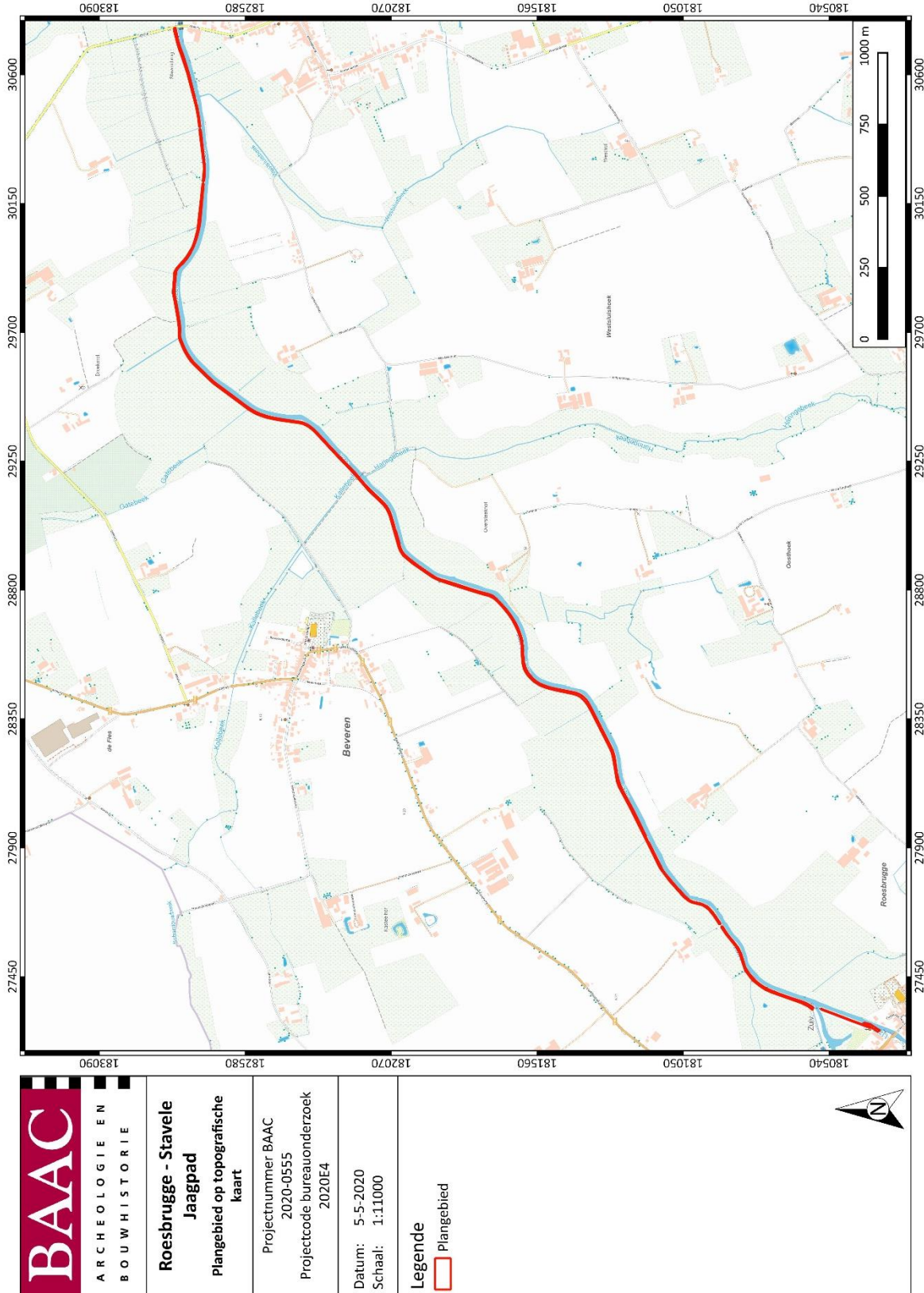

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens.....	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	5
1.3	Aanleiding	5
1.4	Huidige situatie en geplande werken	6
1.4.1	Huidige situatie	6
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	9
1.5	Randvoorwaarden.....	20
2	Bureauonderzoek	21
2.1	Werkwijze en strategie	21
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	21
2.1.2	Onderzoeksvragen	21
2.1.3	Methoden en technieken.....	21
2.2	Assessment	23
2.2.1	Landschappelijk kader	23
2.2.2	Historisch kader	26
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	30
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	30
2.3.2	Archeologische verwachting.....	30
2.4	Besluit.....	31
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	31
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	31
3	Samenvatting.....	32
4	Lijsten.....	33
4.1	Figurenlijst.....	33
4.2	Plannenlijst.....	33
5	Bibliografie	34
6	Bijlagen	36

1 Beschrijvend gedeelte

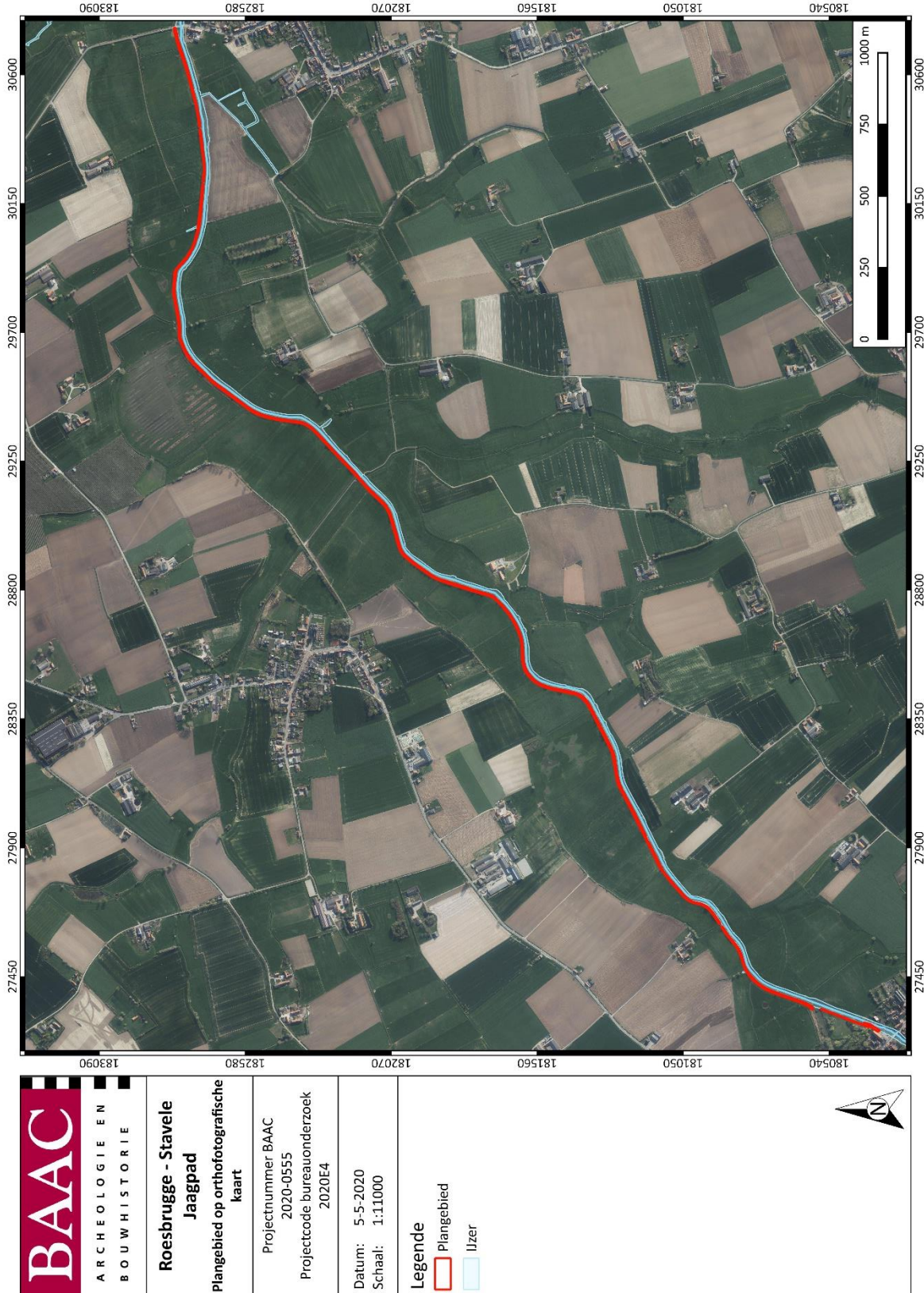
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Roesbrugge-Stavele, Jaagpad		
Ligging	Linkeroever IJzer, deelgemeente Roesbrugge-Haringe, gemeente Poperinge en deelgemeente Stavele, gemeente Alveringem provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Poperinge, afdeling 7 Roesbrugge-Haringe, Alveringem, afdeling 9 Beveren-IJzer; Openbaar domein		
Coördinaten	Noord	x: 30762,068	y: 182829,771
	Zuid	x: 27261,404	y: 180363,502
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0555		
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; transform: rotate(-90deg); transform-origin: left top;">Bureauonderzoek</div>	Projectcode	2020E4	
	Erkende archeoloog	Margot Vander Cruyssen (Erkenningsnummer: 2015/00047)	
	Betrokken actoren	Margot Vander Cruyssen (archeoloog) Inger Woltinge (archeoloog)	
	Betrokken derden	nvt	

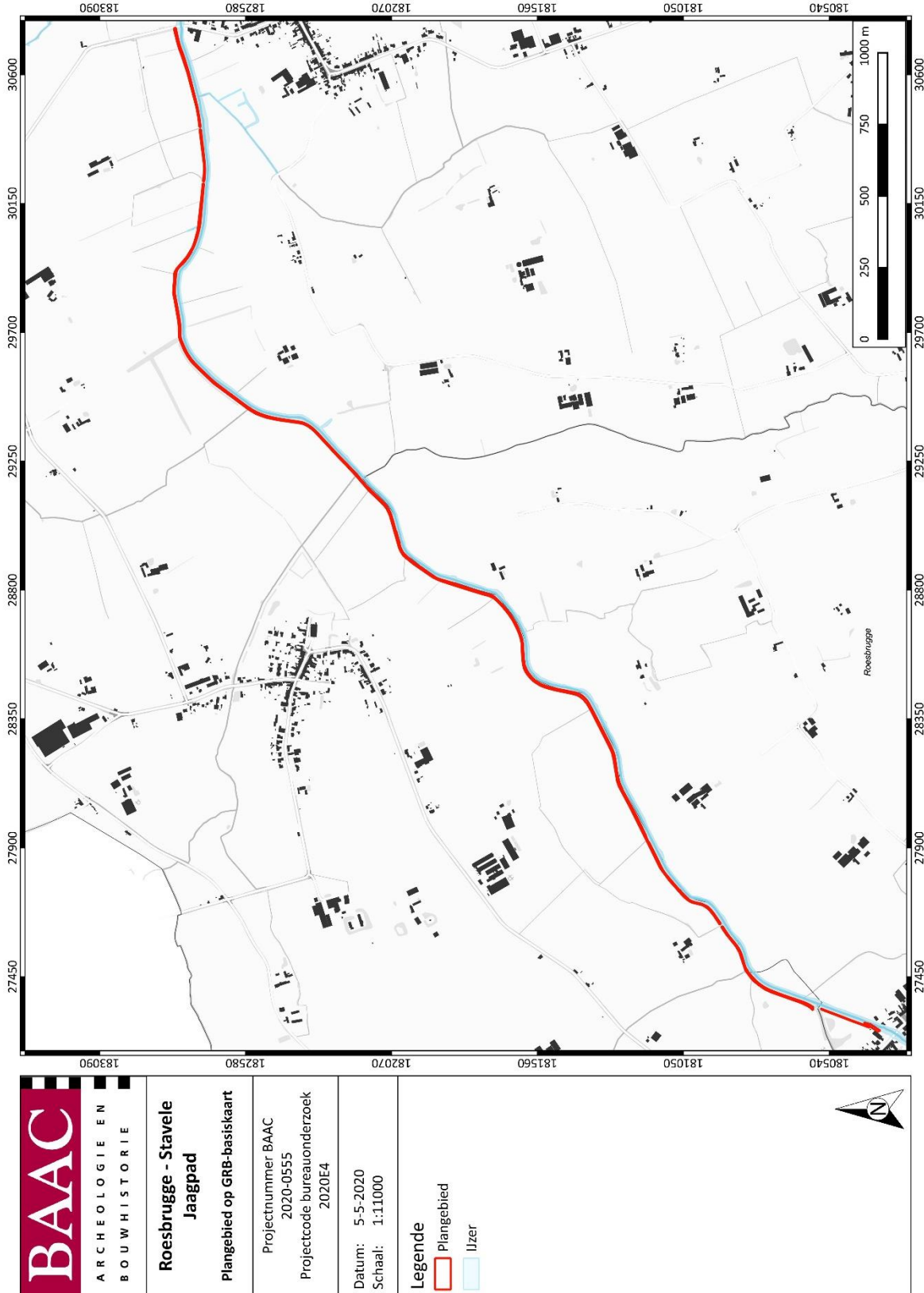
Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 05.05.2020)

¹ AGIV 2020d

Plan 2: Plangebied op orthofotografische kaart² (digitaal; 1:1; 05.05.2020)

² AGIV 2020c

Plan 3: Plangebied op GRB-basiskaart³ (digitaal; 1:250; 05.05.2020)

³ AGIV 2020b

1.2 Juridisch kader en onderzoektraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels **vooronderzoek zonder/met ingreep in de bodem**.

Echter kan het in enkele specifieke dossiers snel blijken dat de noodzaak voor een dergelijk verder vooronderzoek overbodig is. Indien namelijk bij de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevend aspecten uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader, kan worden aangetoond dat:

1. met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2. de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

en er dus geen verdere maatregelen nodig zijn, kan de opmaak van een volwaardige archeologienota achterwege gelaten worden en overgegaan worden naar de opmaak van een **Archeologienota met Beperkte Samenstelling** waarbij de rapportering van het bureauonderzoek beperkt wordt (Code van Goede Praktijk 12.5.3.3).

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zullen door de initiatiefnemer vernieuwingswerken aan de linkeroever van de IJzer gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren bodemingrepen (waaronder de vernieuwing van het jaagpad en enkele bruggen, de aanleg van een *slipway* en het plaatsen van enkele damwanden) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Roesbrugge-Stavele, Jaagpad* bedraagt ca. 25.813 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 25.813 m². Het valt buiten een beschermd

archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).⁴ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien de som van de perceeloppervlakte (openbaar domein) meer dan 3.000m² bedraagt, de bodemingreep meer dan 1.000m² is, de projectzone volledig buiten woon- en recreatiegebied is gelegen en de aanvrager een publiekrechtelijke instantie betreft, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

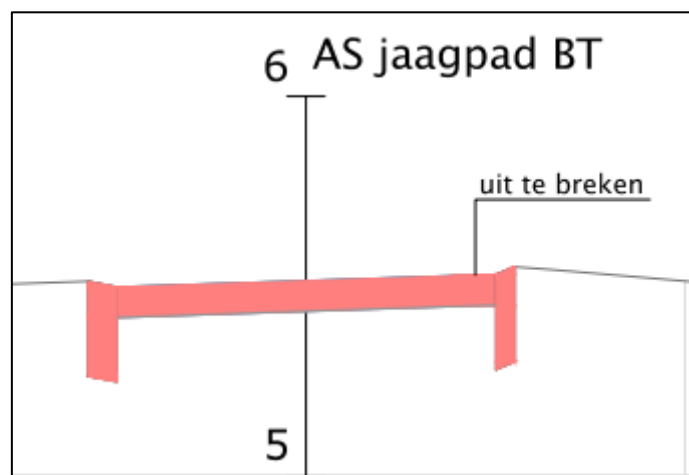
1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied situeert zich op de linkeroever van de IJzer tussen de gemeenten Roesbrugge-Haringe en Stavele in de provincie West-Vlaanderen. Het omvat een totale lengte van ongeveer 4.800 m. Het plangebied strekt zich uit van aan de brug over de IJzer tussen de Bergenstraat en Professor Rubbrechtstraat in Roesbrugge tot aan de brug over de IJzer aan de IJzerstraat in Stavele. De IJzer doorkruist hier voornamelijk weilanden en akkers. Op de linkeroever is reeds een verhard jaagpad aanwezig met breedtes die variëren tussen 0,95 en 1,21 m (Figuur 1 ter illustratie). Het is opgebouwd uit een steenslagfundering, ingesloten tussen twee boordstenen, met daarop een asfaltverharding (Figuur 2). Het jaagpad steekt op bepaalde punten een kleine waterloop, gracht, beek of zijtak van de IJzer over door middel van een stalen brug. De landhoofden bestaan uit baksteen en beton (Figuur 3, Figuur 4, Figuur 5 en Figuur 6 ter illustratie).

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020.

Figuur 1: Huidige toestand jaagpad (Zone 1 links – Zone 3 midden - Zone 5 rechts)⁵

Figuur 2: Voorbeeld bestaande toestand jaagpad⁶

⁵ Foto's aangeleverd door initiatiefnemer.

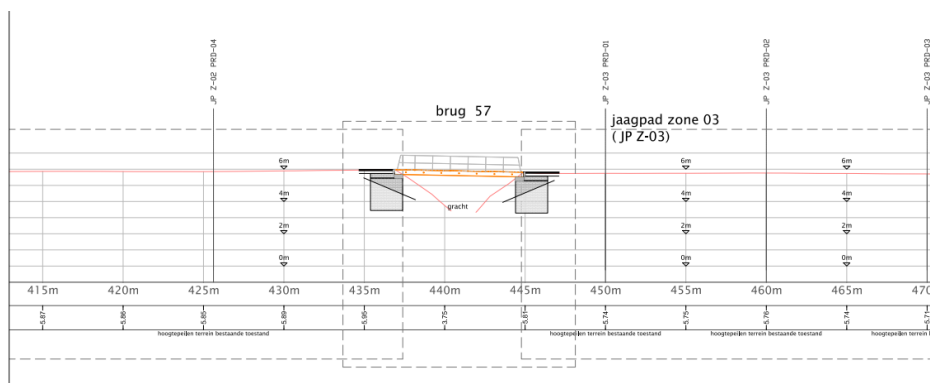
⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 3: Huidige toestand brug 57 (zijaanzicht)⁷

Figuur 4: Huidige toestand brug 53 (bovenaanzicht)⁸

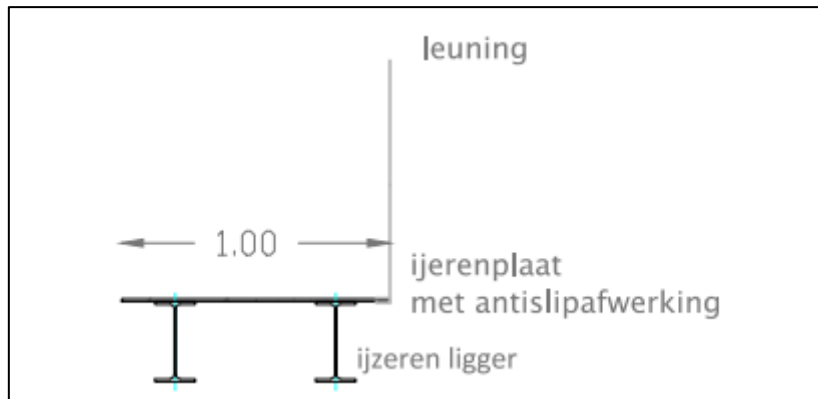

Figuur 5: Lengteprofiel bestaande toestand brug 57⁹

⁷ Foto aangeleverd door initiatiefnemer.

⁸ Foto aangeleverd door initiatiefnemer.

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 6: Snede bestaande toestand brug 51¹⁰

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein vernieuwingswerken aan het jaagpad op de linkeroever van de IJzer tussen Roesbrugge en Stavele. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Bruggen

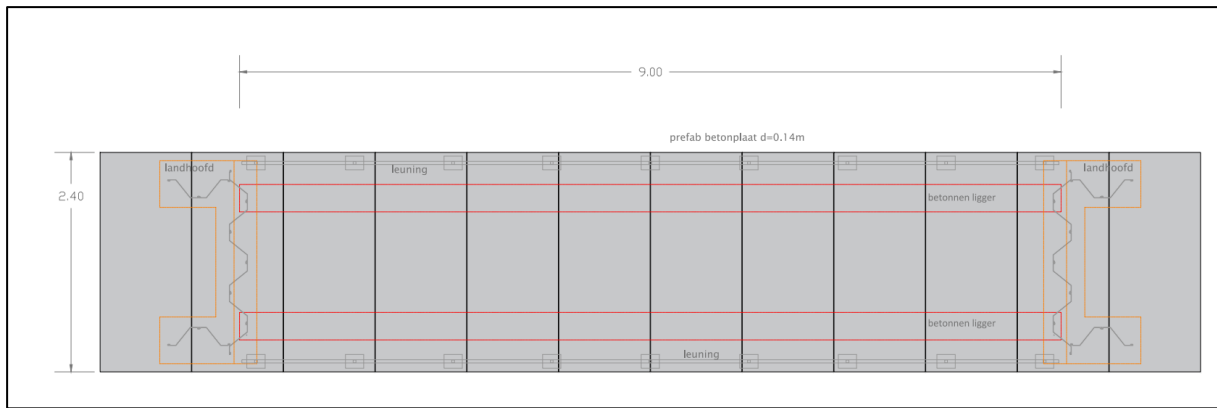
11 bestaande stalen bruggen met bijhorende landhoofden worden uitgedemonteerd en vervangen door betonnen bruggen met nieuwe landhoofden. Het betreft, van west naar oost, bruggen 57, 56, 54, 53, 52, 51, 50, 49, 48, 47 en 46. Hieronder wordt de algehele situatie geschetst. Kleine verschillen of nuances zijn mogelijk maar zijn in dit verhaal verwaarloosbaar. Al de plannen worden meegegeven in bijlage.

- De bruggen zullen een lengte van 9 m¹¹ en een breedte van 2,40 m hebben, rustend op twee landhoofden (Figuur 7).
- De landhoofden zullen een lengte van 2,22 m, een maximale breedte van 1,06 m hebben en een dikte van 0,79 m¹², welke steunen op damplanken die tot 5 m diep gaan (Figuur 8).
- Tussen de twee landhoofden zullen twee betonnen liggers van 0,30 m dikte rusten (Figuur 9).
- Boven op de landhoofden en de liggers zal een prefab betonplaat (0,14 m) en neopreen (0,5 cm) komen die aansluit op het vernieuwde jaagpad (Figuur 10).

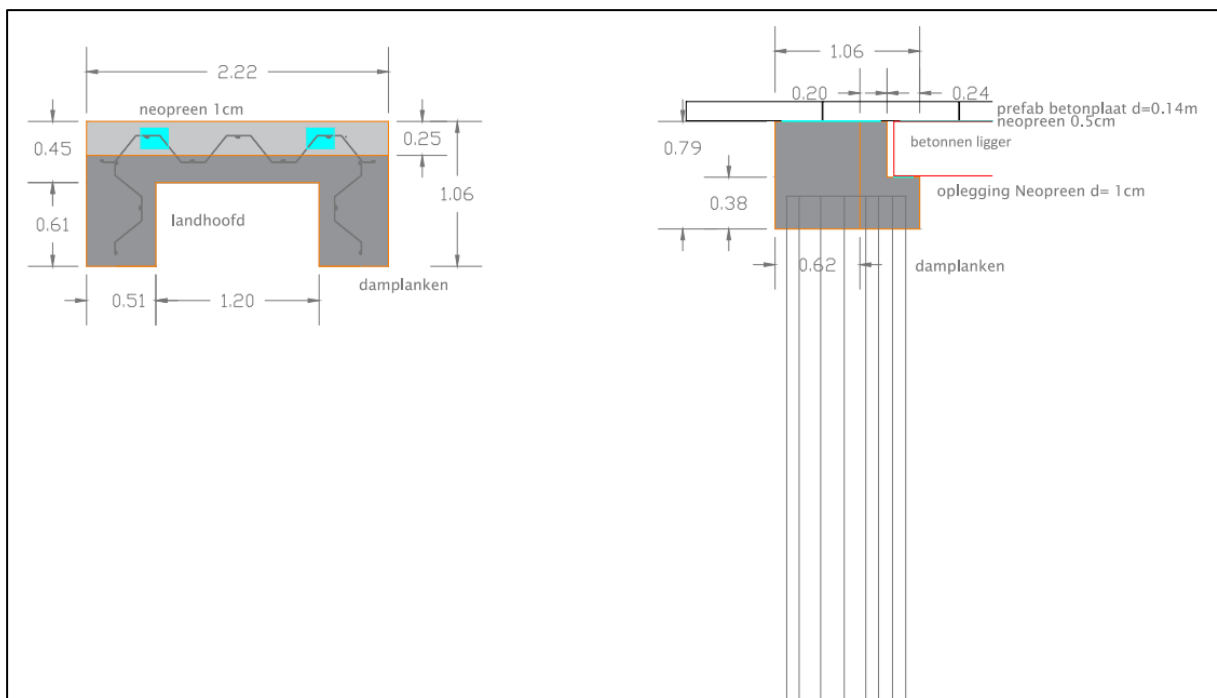
¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹¹ Brug 56 zal een lengte van 13 m hebben waardoor de dikte van de landhoofden iets dikker is (1,09 m)

¹² Brug 56 zal een lengte van 13 m hebben waardoor de dikte van de landhoofden iets dikker is (1,09 m)

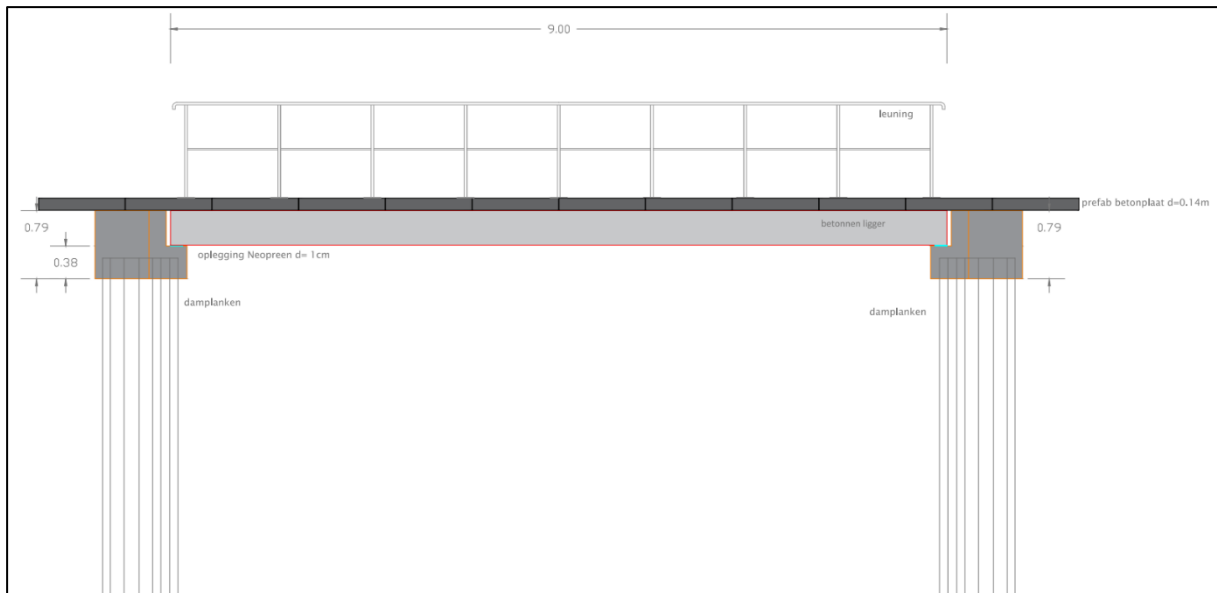
Figuur 7: Bovenaanzicht nieuwe brug¹³

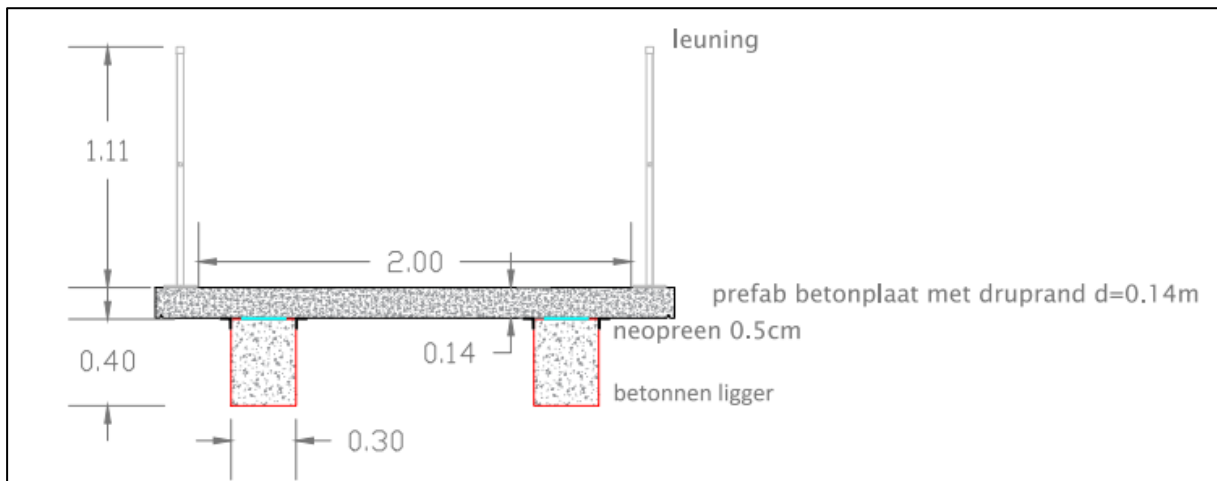
Figuur 8: Nieuwe landhoofden brug¹⁴

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

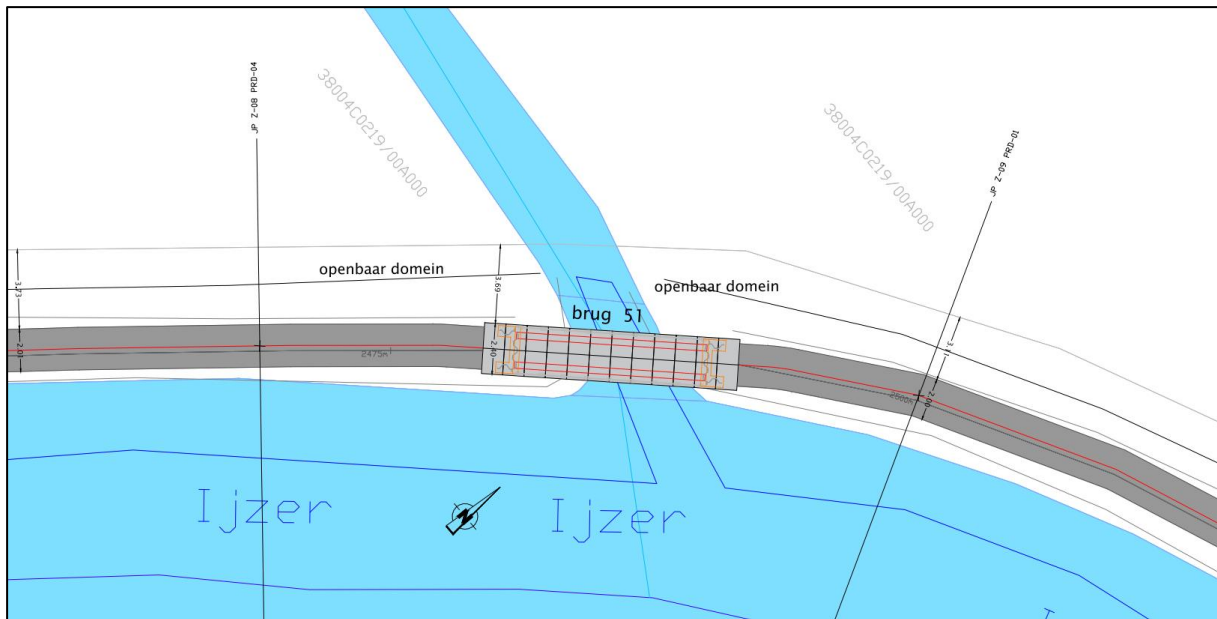
Figuur 9: Zijaanzicht nieuwe brug¹⁵

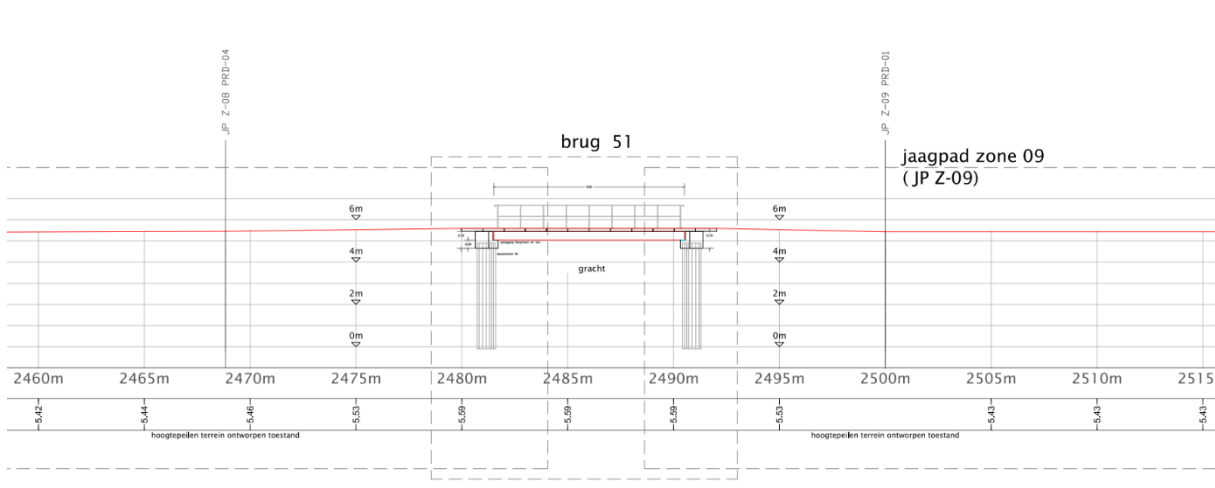
Figuur 10: Snede nieuwe brug¹⁶

¹⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 11: Nieuwe toestand ter hoogte van brug 51 – bovenaanzicht¹⁷

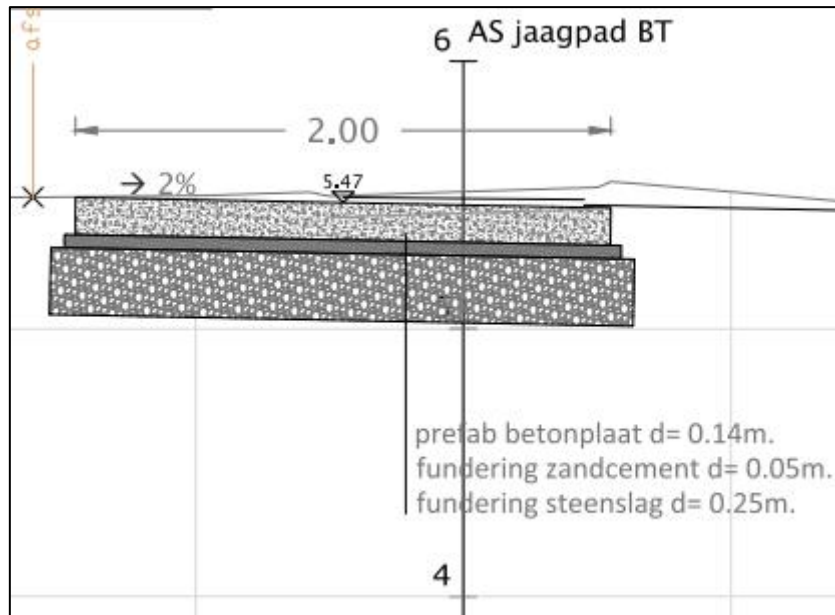
Figuur 12: Nieuwe toestand ter hoogte van brug 51 - lengteprofiel¹⁸

Jaagpad

Het jaagpad zal binnen het volledige plangebied vernieuwd worden. De bestaande asfaltverharding en een deel van de boordstenen zullen verwijderd worden (voorbeeld Figuur 2). De bestaande steenslagfundering blijft behouden en wordt gemiddeld verbreed met ongeveer 50 cm op een diepte van 25 cm. Hierdoor krijgt het jaagpad een breedte van 2 m. Boven op de steenslagfundering (oude + nieuwe) zal een nieuwe verharding worden aangelegd in prefab-betonplaten (0,14 m) op een zandcement bed van 5 cm (voorbeeld Figuur 13).

¹⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

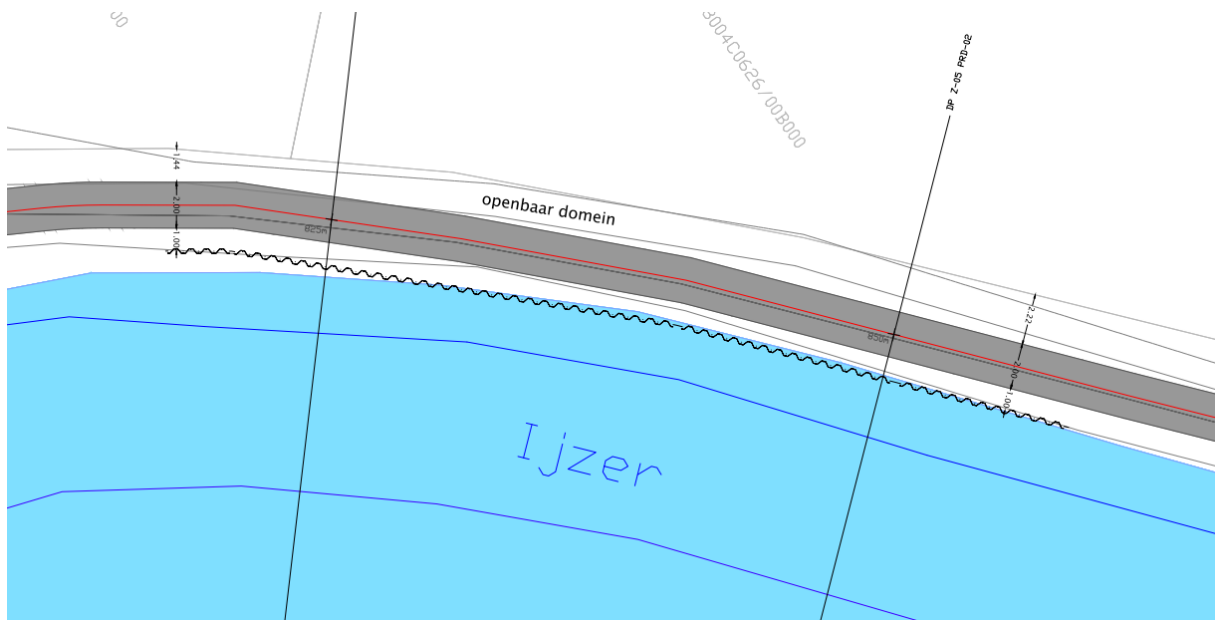
¹⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 13: Voorbeeld nieuwe toestand jaagpad¹⁹

Damwanden

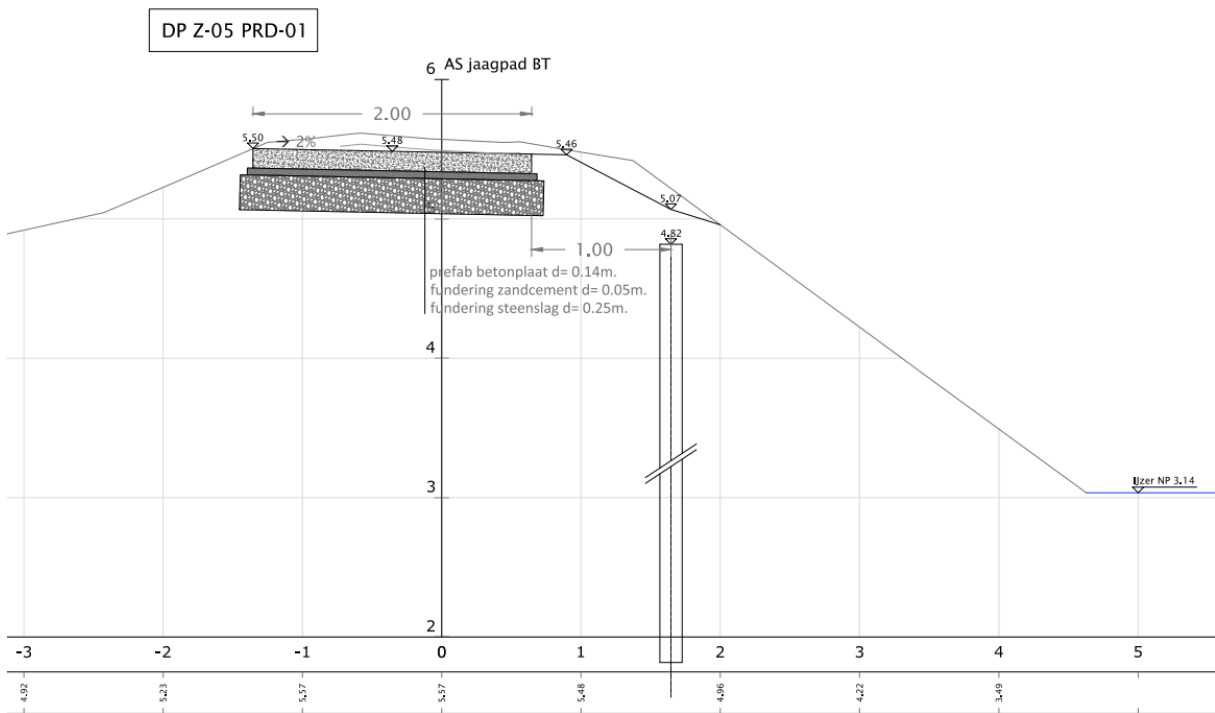
Op vijf plaatsen zullen damwanden in de dijk geslagen worden ter versteviging hiervan (Figuur 14). De damwand zal onzichtbaar verzonken worden in de grond tot op een diepte van ongeveer 5 m. De damwanden hebben lengtes tussen 43 en 53 m en bevinden zich steeds ongeveer 1 m van het jaagpad (Figuur 15). Hiervoor zullen geen uitgravingen gebeuren.

Figuur 14: Voorbeeld locatie damwand²⁰

¹⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

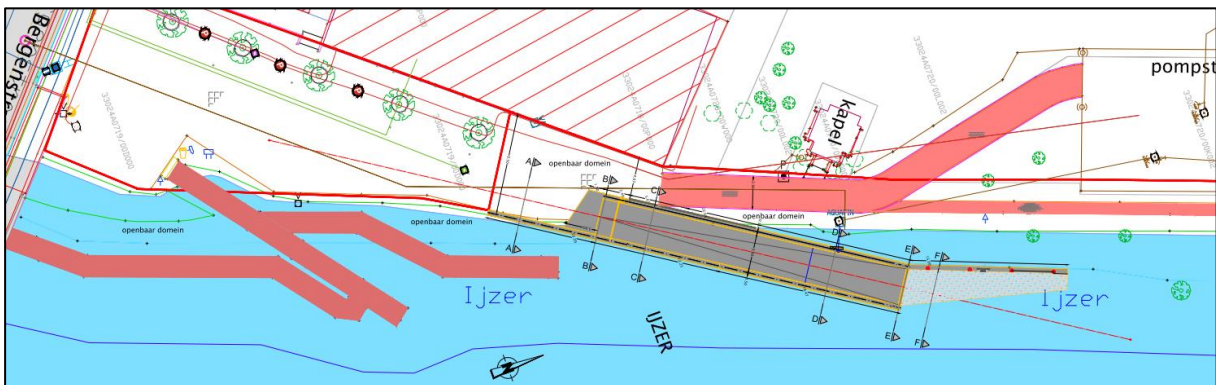
²⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 15: Terreinprofiel damwand²¹

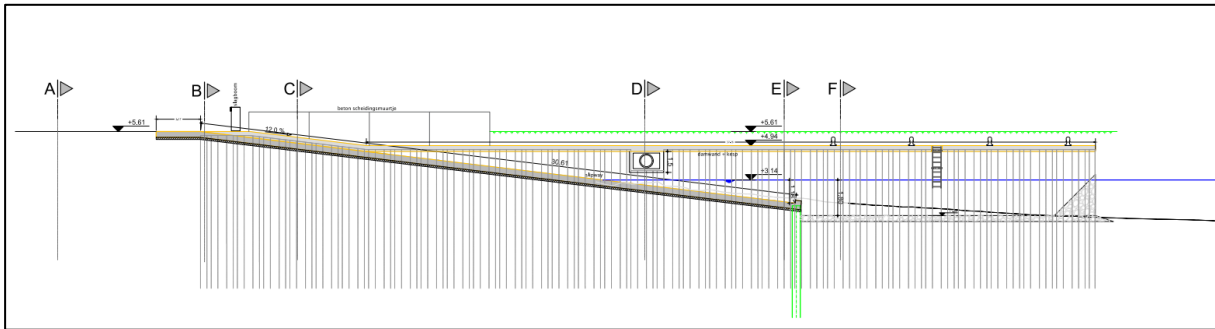
Slipway

Er zal een nieuwe *slipway* ter hoogte van de brug over de IJzer aan de Bergenstraat en Professor Rubbrechtstraat in Roesbrugge aangelegd worden. De *slipway* zal een totale oppervlakte hebben van 423 m². Hiervan is 307 m² gepositioneerd op het huidige dijklichaam of talud (Figuur 18). Het zal een totale lengte hebben van ongeveer 40 m en een breedte van ongeveer 8 m. Bij aanvang van de *slipway* dient het terrein genivelleerd te worden tot op + 5,61 m TAW. Na een horizontaal stuk van 2,27 m lengte helt de *slipway* over een lengte van 30,61 m af onder een hellingsgraad van 12%. Er zijn twee damwanden met kesp voorzien met een dikte van 0,30 m, een uitstroomconstructie die verbonden is met het pompstation, een betonnen scheidingsmuurtje en een slagboom. De betonplaat van de *slipway* zal een dikte van 0,30 m hebben. Kleine oppervlakten van het talud dienen voor de aanleg hiervan geherprofileerd te worden.

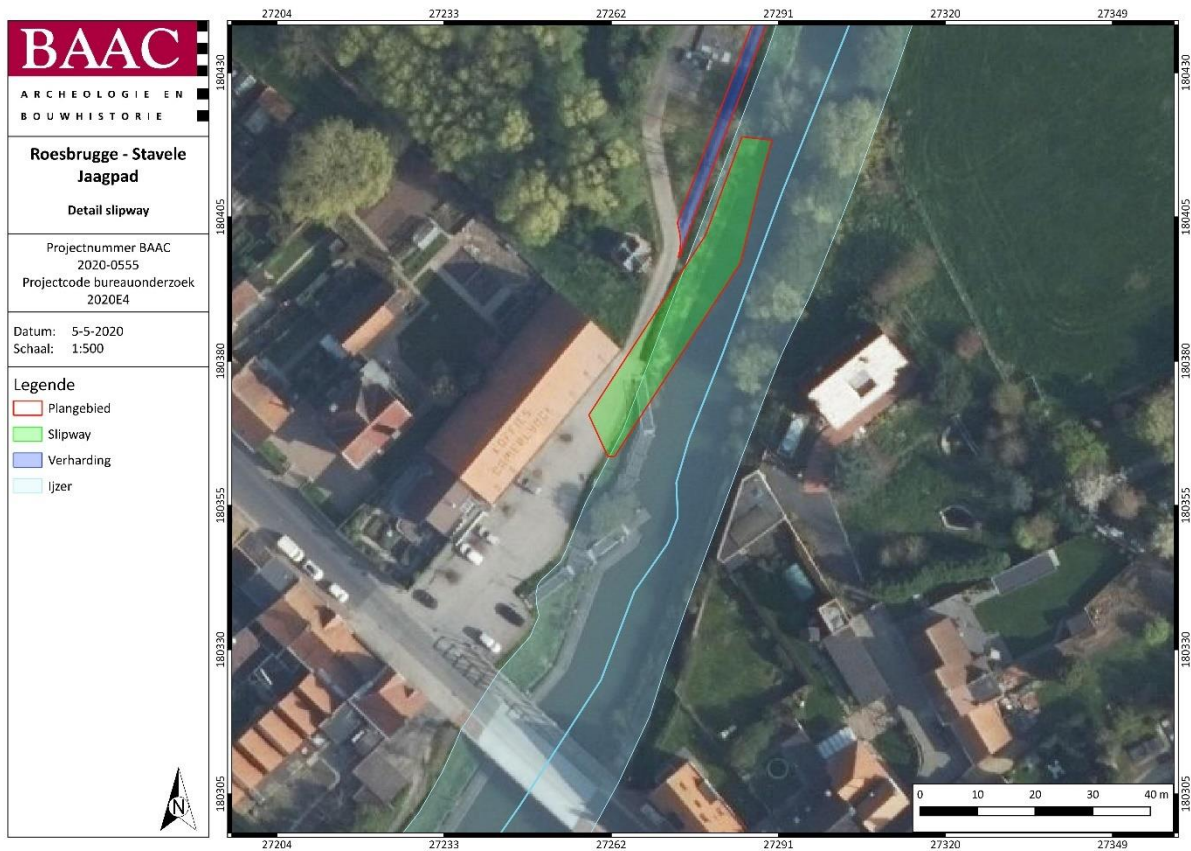

²¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 16: Inplantingsplan nieuwe toestand slipway (rood bestaande toestand, grijs nieuwe toestand)²²

Figuur 17: Lengteprofiel nieuwe toestand slipway²³

Plan 4: Plangebied met detail situering slipway (digitaal; 1:1; 05.05.2020)

²² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

²³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 18: Locatie waar slipway aangelegd zal worden²⁴

²⁴ Foto aangeleverd door initiatiefnemer.

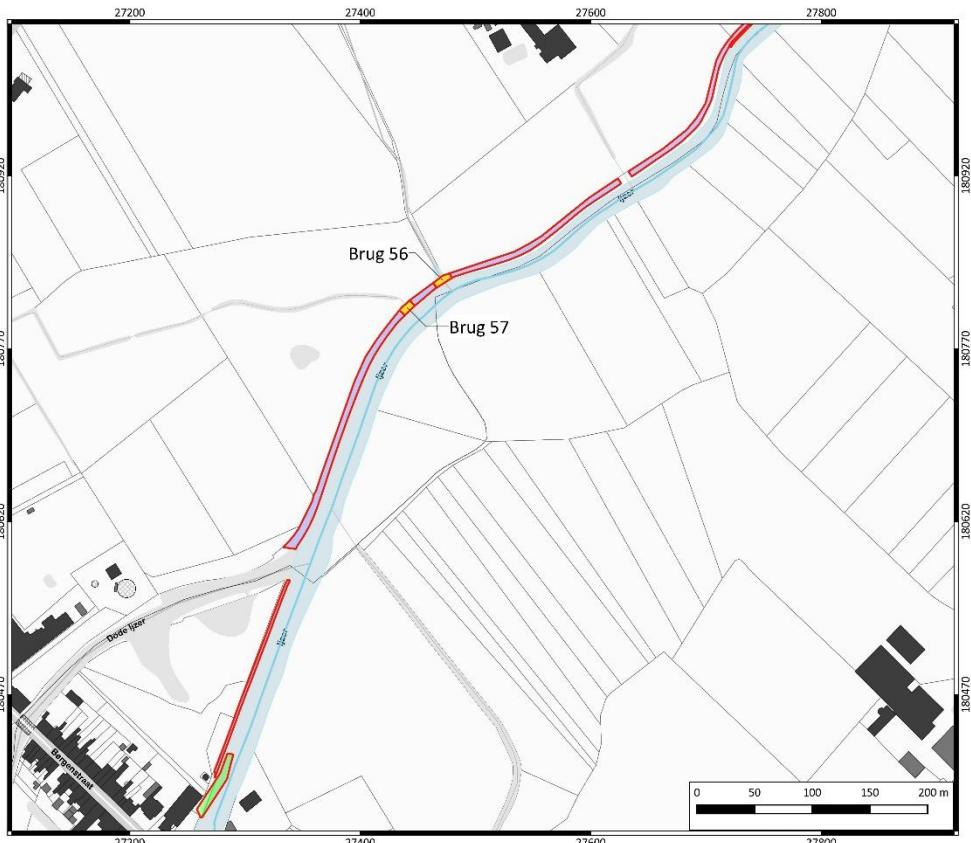
BAAC
ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

**Roesbrugge - Stavele
Jaagpad**
Plangebied op GRB-basiskaart
Deel 1

Projectnummer BAAC
2020-0555
Projectcode bureauonderzoek
2020E4

Datum: 7-5-2020
Schaal: 1:2500

Legende
Plangebied
Bruggen
Verharding
Slipway
Damwanden
IJzer

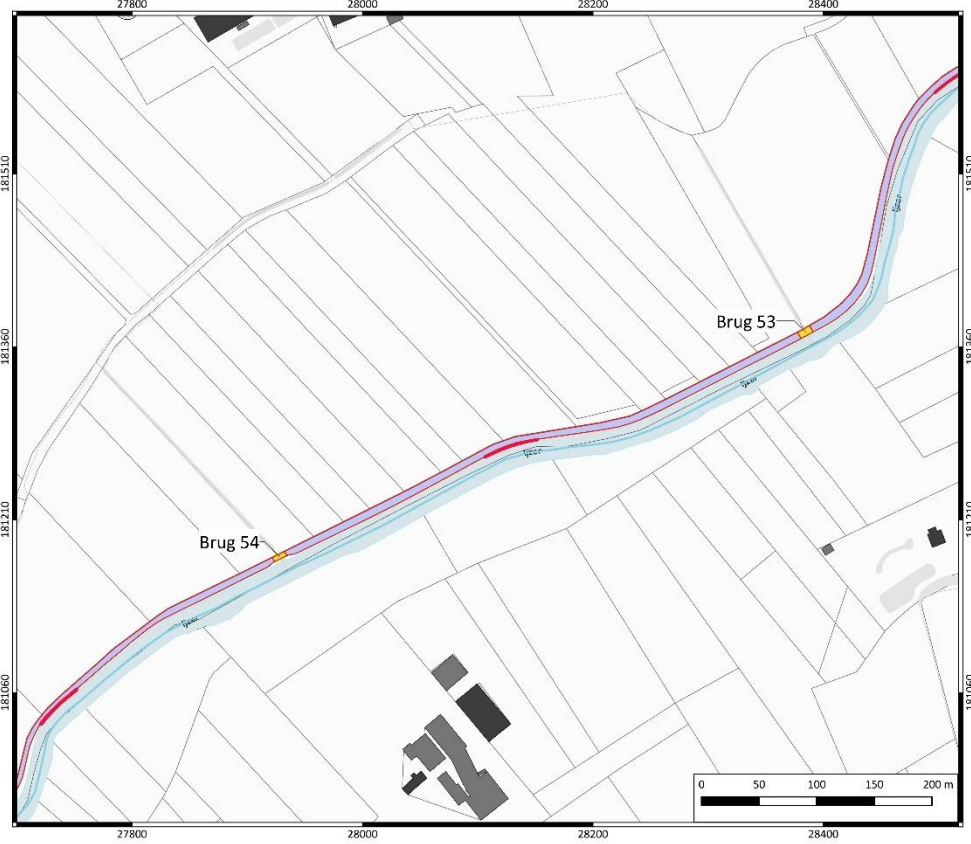
BAAC
ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

**Roesbrugge - Stavele
Jaagpad**
Plangebied op GRB-kaart
Deel 2

Projectnummer BAAC
2020-0555
Projectcode bureauonderzoek
2020E4

Datum: 5-5-2020
Schaal: 1:1

Legende
Plangebied
Bruggen
Damplanken
Verharding
IJzer

BAAC
 ARCHEOLOGIE EN
 BOUWHISTORIE

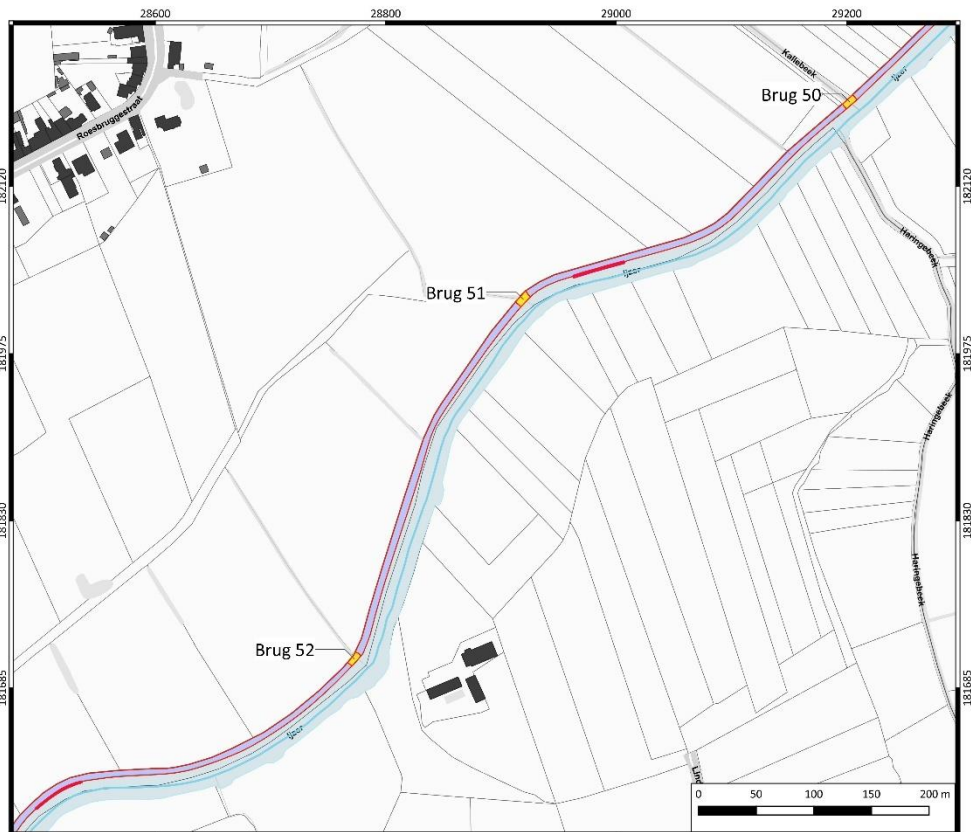
**Roesbrugge - Stavele
 Jaagpad**
 Plangebied op GRB-kaart
 Deel 3

Projectnummer BAAC
 2020-0555
 Projectcode bureauonderzoek
 2020E4

Datum: 5-5-2020
 Schaal: 1:1

Legende

- Plangebied
- Bruggen
- Damplanken
- Verharding
- IJzer

BAAC
 ARCHEOLOGIE EN
 BOUWHISTORIE

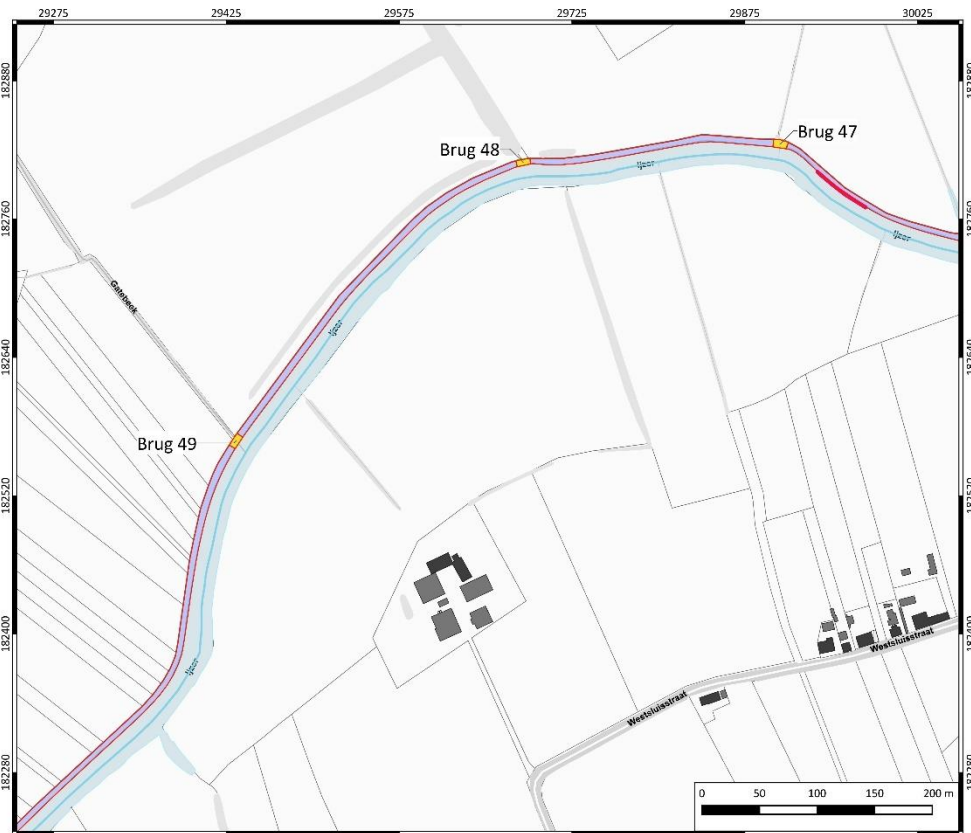
**Roesbrugge - Stavele
 Jaagpad**
 Plangebied op GRB-kaart
 Deel 4

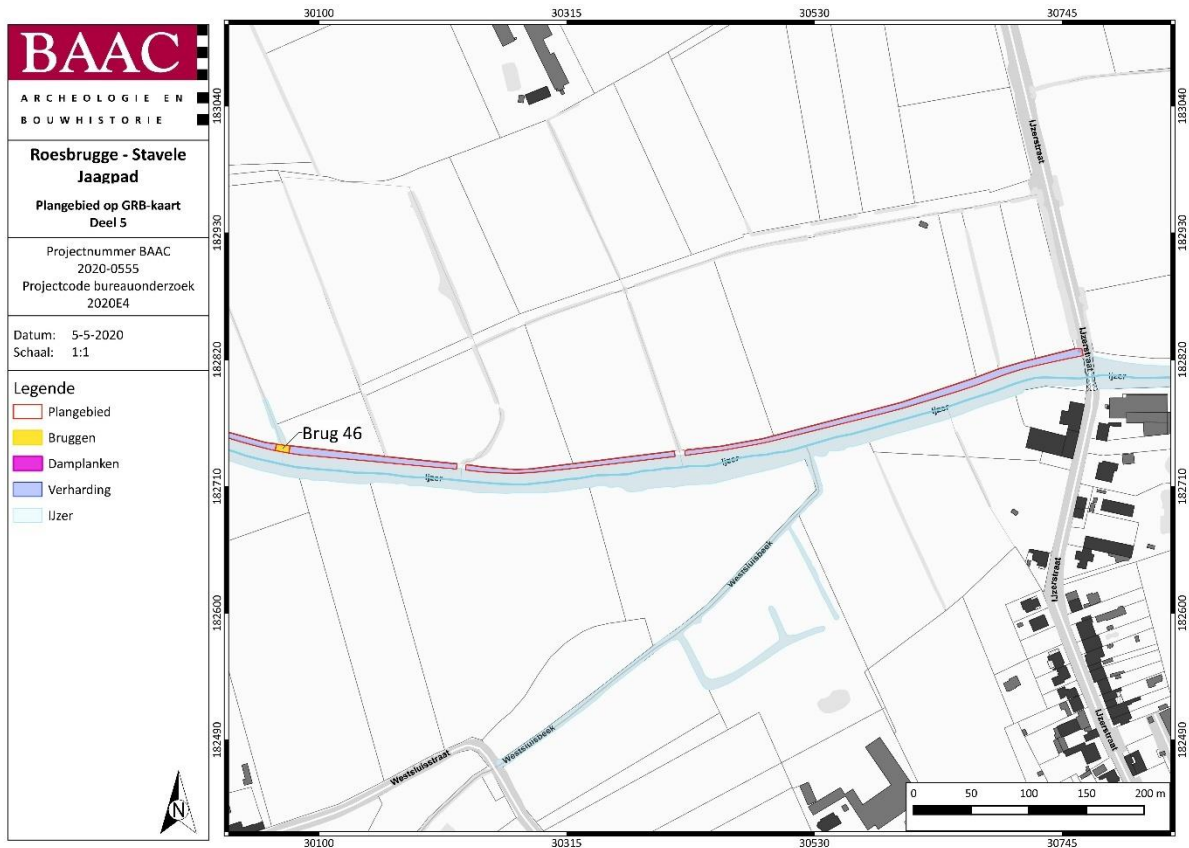
Projectnummer BAAC
 2020-0555
 Projectcode bureauonderzoek
 2020E4

Datum: 5-5-2020
 Schaal: 1:1

Legende

- Plangebied
- Bruggen
- Damplanken
- Verharding
- IJzer

Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting²⁵ op GRB-basiskaart²⁶ deel 1 tem 5 (digitaal; 1:250; 05.05.2020)

Impactanalyse

De geplande werken bevinden zich over een totale lengte van ongeveer 4.800 m op de linkeroever van de IJzer tussen Roesbrugge-Haringe en Stavele.

- Bruggen: 11 bestaande bruggen met bijhorende landhoofden zullen worden afgebroken en opnieuw aangelegd. Deze zullen iets breder en langer zijn dan de bestaande exemplaren maar de impact op niet-geroerde grond is minimaal.
- Jaagpad: het bestaande jaagpad zal verbreed en vernieuwd worden. De verbreding zal ongeveer 50 cm breed zijn en zal tot 25 cm -mv diep reiken. Dit over een lengte van ongeveer 4.800 m. De huidige steenslagfundering blijft behouden.
- Damwanden: op vijf locaties zullen damwanden in de grond geslagen worden over lengtes van ongeveer 50 m. Hier zullen geen afgravingen gebeuren.
- Slipway: Een nieuwe slipway zal worden aangelegd binnen een oppervlakte van 423 m². Het terrein wordt gedeeltelijk geherprofileerd. De betonplaat zal tot 30 cm -mv diep reiken. De slipway is grotendeels gepositioneerd in het huidige dijklichaam.

Concluderend kan gesteld worden dat de impact op ongeroerde grond minimaal is.

²⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

²⁶ AGIV 2020c

1.5 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt dit doel door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

Binnen de opzet van deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt enkel ingegaan op een beperkt aantal aspecten uit de beschrijving van de landschappelijke ligging en de historische beschrijving van het onderzoeksterrein (zie C.G.P.12.5.3.3.). Een confrontatie van dit aspect met de toekomstige werken wijst immers uit dat verder onderzoek in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zal leiden tot nuttige kenniswinst.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoeklocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke en geografische bronnen geconfronteerd met de toekomstige ingrepen.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Bodemkaart

Historische en archeologische kaarten

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Vandermaelenkaart
- Atlas der Buurtwegen

- Poppkaart
- Topografische kaart 1883

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

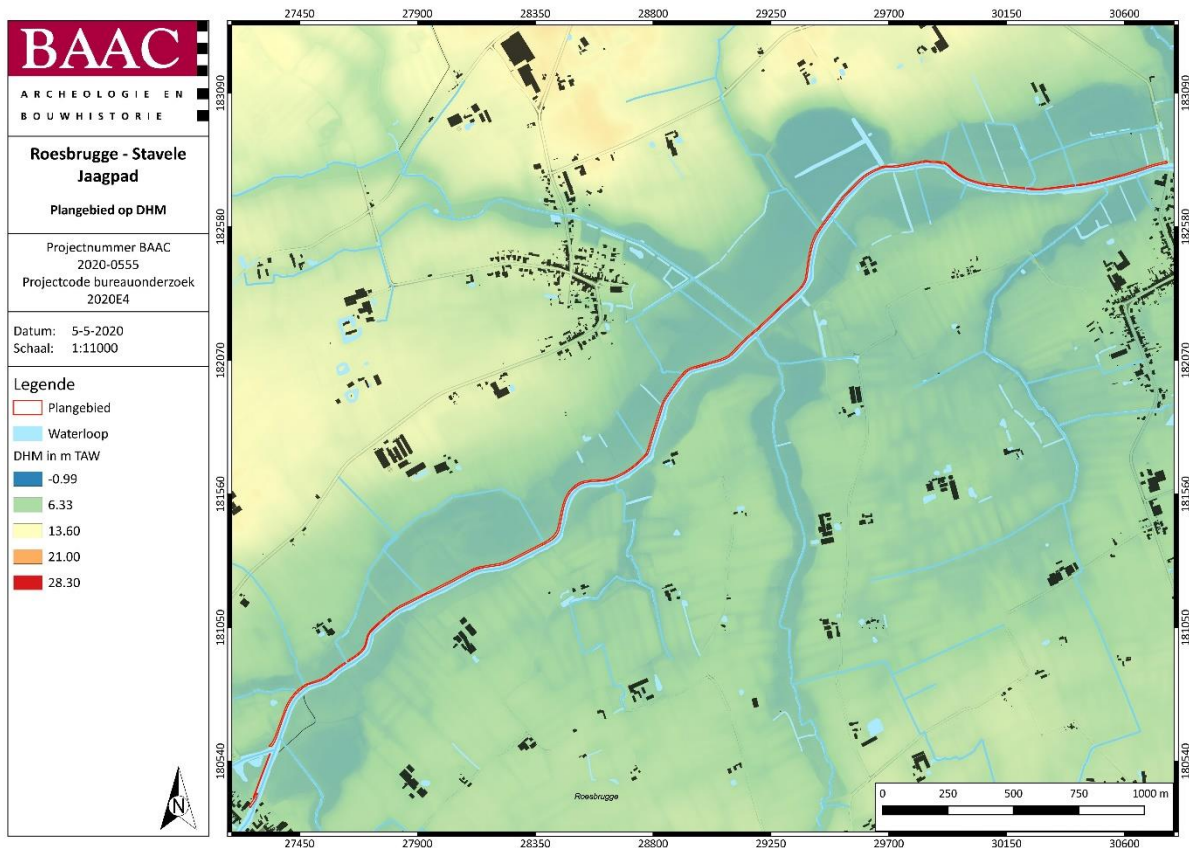
In een standaard archeologienota wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied. Echter, gezien het hier gaat om een archeologienota met beperkte samenstelling wordt enkel dieper ingegaan op een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de beschrijving van de landschappelijke ligging en de historie van het plangebied. Deze aspecten worden geconfronteerd met de krijtlijnen van de toekomstige werken.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

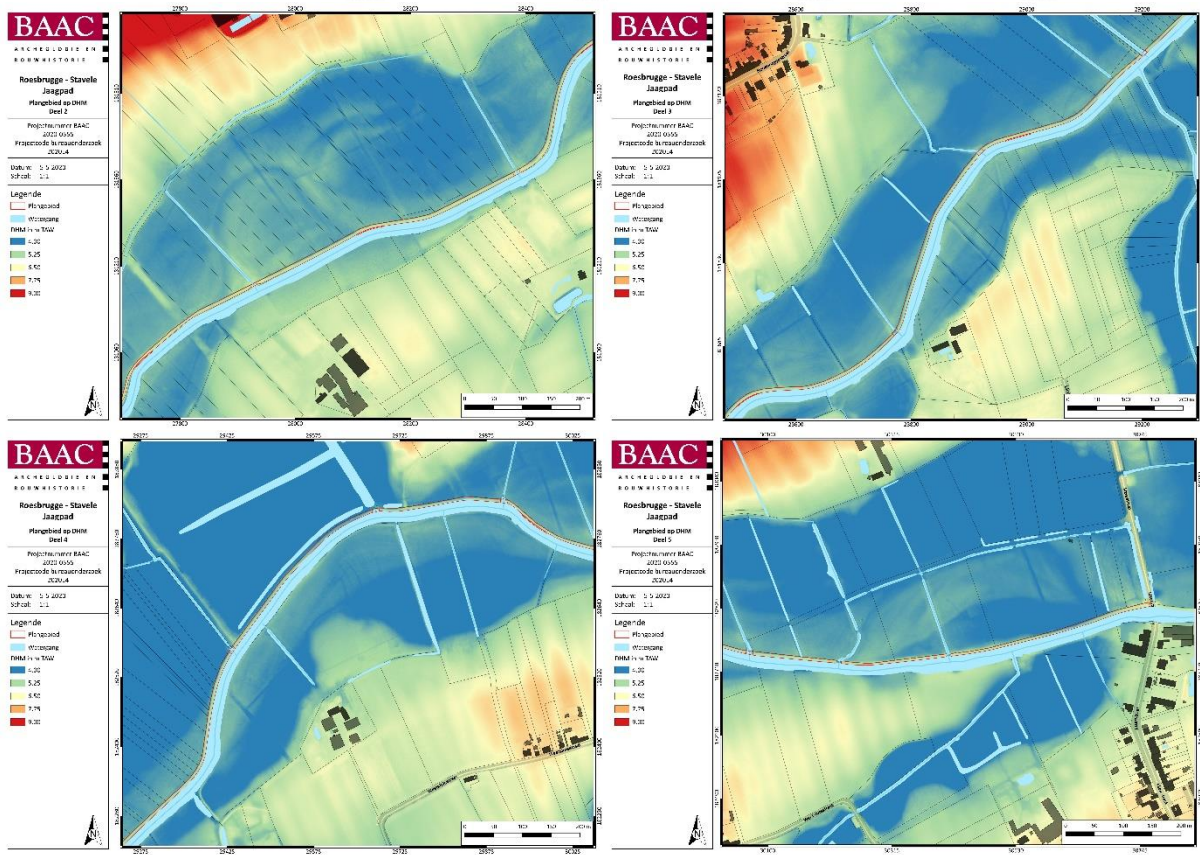
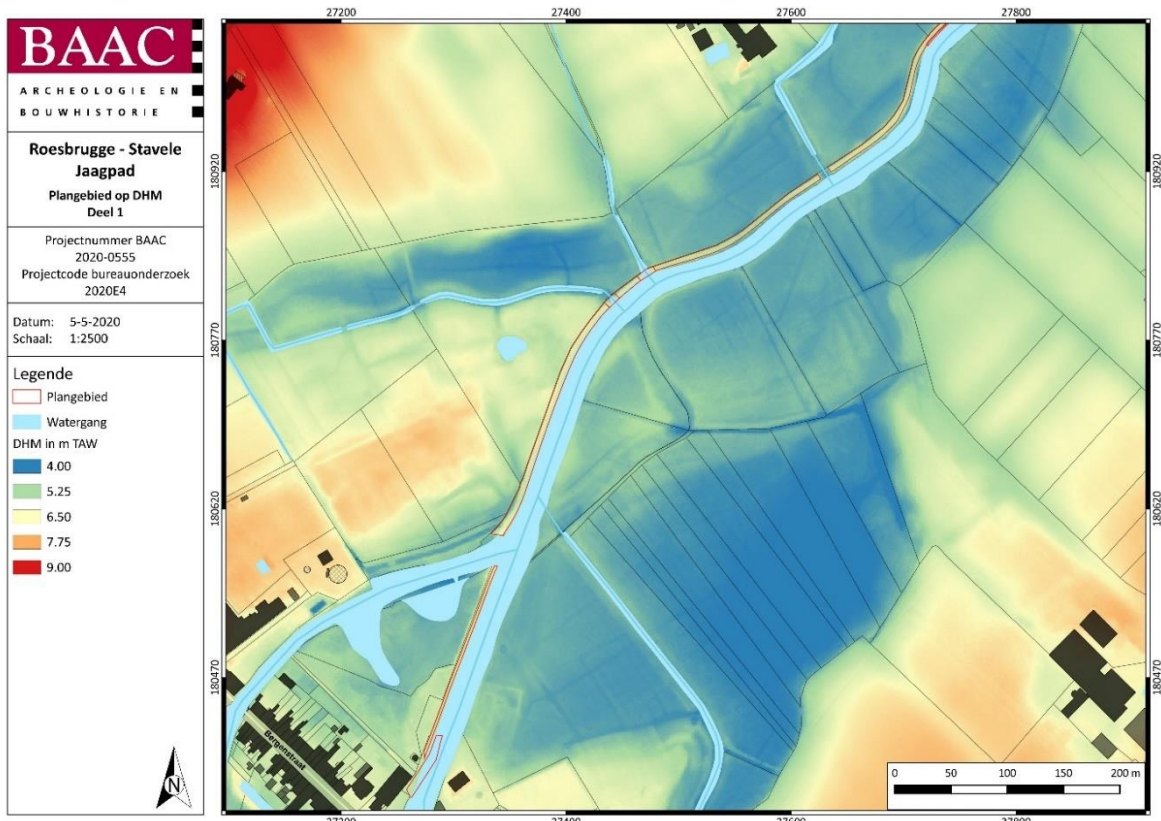
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1, Plan 2 en Plan 3. Het plangebied Roesbrugge-Stavele Jaagpad is gelegen aan de linkeroever van de IJzer tussen Roesbrugge-Haringe en Stavele in de provincie West-Vlaanderen.

Het plangebied bevindt zich in de alluviale vallei van de IJzer, waarbij getijdenwerking aanwezig is (Plan 6). Binnen het plangebied bevindt het jaagpad zich duidelijk op een antropogeen opgehoogde dijk om overstromingen van de IJzer te voorkomen. Deze dijk bevindt zich minstens 1,50 m hoger dan het omliggende landschap met TAW-waarden tussen + 5,53 en 6,01 m t.o.v. + 4,32 en 3,25 m (Plan 7). De IJzer vertoont een meanderend verloop, oude geulen zijn op het DHM nog waar te nemen.

Plan 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen²⁷(05.05.2020)

²⁷ AGIV 2020a

Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen²⁸ deel 1 tem 5 (digitaal; 1:1; 05.05.2020)

²⁸ AGIV 2020a

Bodem

Ook de bodemkaart van Vlaanderen toont de aanwezigheid van een antropogeen bewerkte bodem aan. Het plangebied is grotendeels gekarteerd als OB, bebouwde zones (Plan 8). Dit betekent dat de gronden in zulke mate door de mens herwerkt zijn dat het oorspronkelijk bodemprofiel gewijzigd of zelfs geheel verdwenen is.

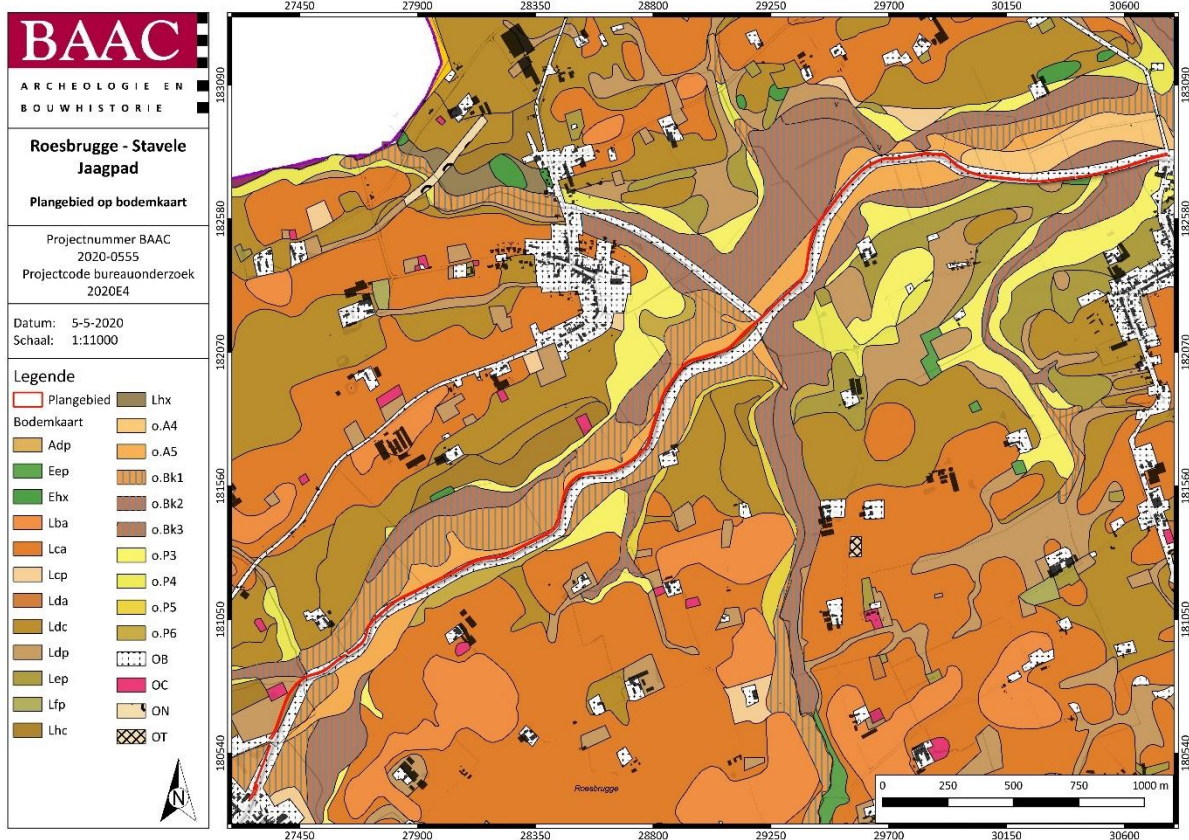
In het zuiden wordt een deel gekarteerd als Ldp(o), een matig natte zandleembodem zonder profiel. Het zijn colluviale gronden met een sterke antropogene invloed en gekenmerkt door een laag recent geërodeerd sediment. Dit type gronden komt voor als langgerekte, meestal smalle stroken in valleien en soms brede vlekken in depressies. In de omgeving van Stavele komen deze voor met een vlakke, lage ligging en vormen ze de overgang tussen de nog iets lager liggende polders en de iets hoger gelegen zandleemstreek. Specifiek het bodemtype (o) omvat talrijke kleine plaatsen vergraven of afgegraven gronden, meestal bij een hoeve of bebouwde kom. Hierin kunnen allerhande vreemde voorwerpen (baksteenspikkels en houtskool) vervat zitten. Het zijn kleiige gronden met tamelijk veel humus en biologische activiteit tot op 40-60 cm diepte waardoor homogenisatie in de hand wordt gewerkt. De ondergrond is zandiger dan het dek en meestal nog duidelijk gelaagd. Plaatselijk komt een begraven profiel voor. De roestverschijnselen beginnen op 50-80 cm diepte en er komt geen reductiehorizont voor.²⁹

Een klein stuk doorkruist bodemtype o.A5, zogenaamde kreekruggronden in de Oudlandpolders. De bodem bestaat hier uit zware klei tot klei tussen 60 en 100 cm diepte, overgaand tot lichter materiaal. De ondergrond bestaat dus uit lichte klei tot kleiig zand en kan nog enige kalk bevatten onder de vorm van schelpresten. De kleur van het materiaal onder de zode is grijsbruin tot grijs en roestvlekken komen voor vanaf 30-40 cm diepte. Een blauwgrijze reductiehorizont komt niet voor op minder dan 100 cm. Op diepte kan veen voorkomen.

Ook bodemtype o.Bk1 wordt doorkruist. Dit zijn poelgronden met ontkalkte zware klei in de Oudlandpolders langs kreekruggen. Op meer dan 100 cm diepte rust het op veen. De bovengrond is sterk humeus en grauw met veel roestvlekken. Daaronder vormt de klei een structuurloze massa. De reductiehorizont begint reeds op ca. 40 cm diepte. Veen komt meestal voor tussen 100 en 125 cm beneden maaiveld.

---

²⁹ TJONCK 1959

Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³⁰ (digitaal; 1:20.000;05.05.2020)

2.2.2 Historisch kader

Het plangebied situeert zich in de IJzervallei. De IJzer kent stroomopwaarts van Elzendamme een natuurlijk meanderend verloop in een diep ingesneden vallei. Door de lage ligging zijn de aangrenzende gronden zeer vochtig en kunnen ze bijna enkel als grasland (hooiland) gebruikt worden. Deze graslanden zijn door de regelmatige overstromingen in de winter, door hun historisch permanent graslandkarakter en door het hooilandbeheer floristisch zeer waardevol en vormen voor talrijke fauna een geschikt biotoop. Door deze periodieke overstromingen bevinden zich in de valleien zelf geen gebouwen. De hoeses liggen buiten de vallei of soms vlak bij de rand en zijn omgeven door akkerland op drogere gronden. Stavele is ontstaan aan de valleirand. Roesbrugge-Haringe is ontstaan langs een brug die de vallei van IJzer visueel-ruimtelijk begrensd door een brug en talud. Langs de linkeroever heeft de IJzer een restant van een dijk die niet meer intact en functioneel is. Hierlangs komen fragmenten van bomenrijen voor die de loop van de IJzer accentueren en zichtbaar maken in het landschap. Ter hoogte van Roesbrugge ligt nog een gedeelte van de vroege loop van de IJzer, de zgn. Dode IJzer. Deze kan gesitueerd worden ten westen van het meest zuidelijke punt van het plangebied.³¹

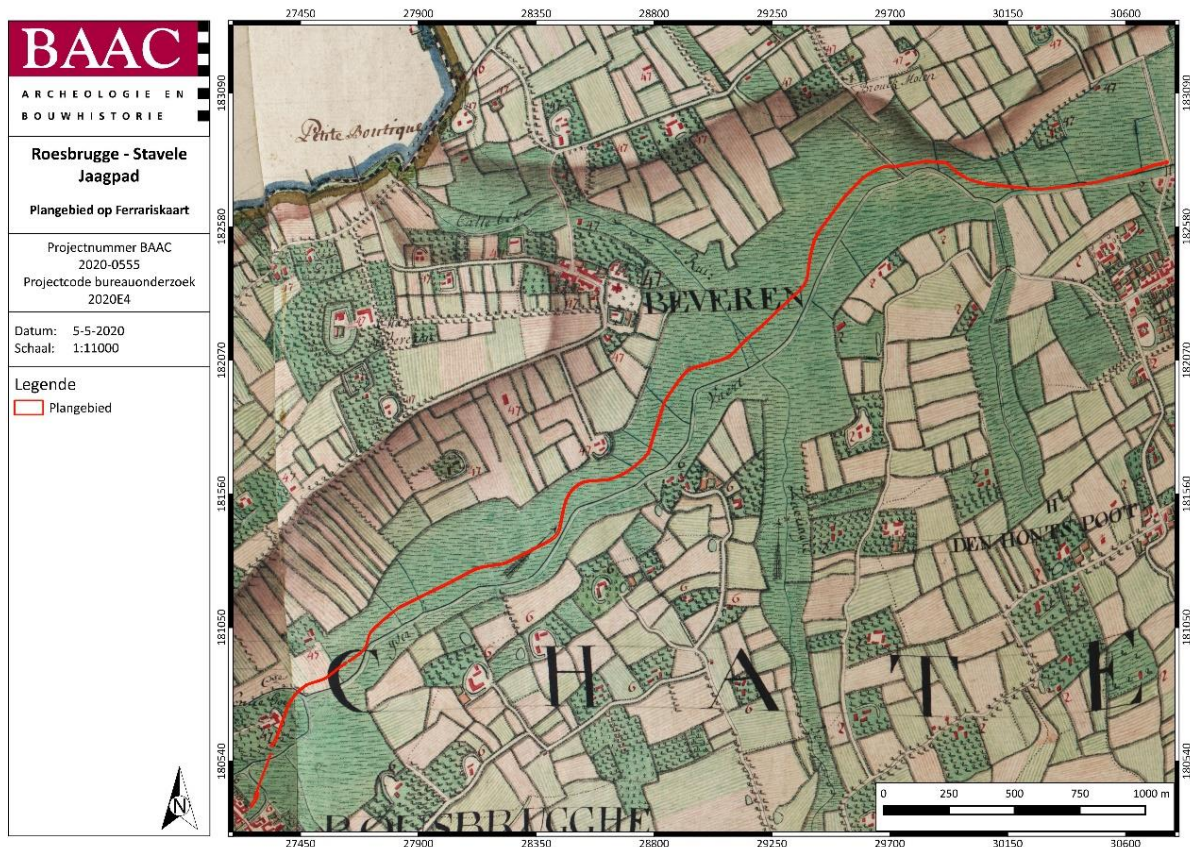
Wanneer gekeken wordt naar het historisch kaartmateriaal valt op dat de IJzer op de Ferrariskaart (Plan 9) nog sterk meanderend doorheen het landschap stroomt, geflankeerd door valleigronden. De hoeses bevinden zich buiten de vallei of op de rand, omgeven door akkers. In het zuiden, nabij het centrum van Roesbrugge, doorkruist het plangebied de abdij Onze-Lieve-Vrouw ter Plant (CAI ID 73941-Plan 13). De IJzer maakt een bocht rondom de abdij. Deze kanunnikenabdij is gesticht in de late middeleeuwen (1236) te Roesbrugge maar werd in 1588 overgebracht naar Ieper vanwege

³⁰ DOV VLAANDEREN 2020

³¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2020 ID 135146

godsdiensttroebelen en brand. In 1579 werd de abdij volledig verwoest. Heden zijn geen zichtbare structuren meer bewaard van de abdij. De omringende gracht is volgestort met jonger puin afkomstig van 19de-eeuwse fabrieken. In 2009 voerde de Vlaamse Land Maatschappij hier een archeologisch onderzoek uit waarbij de abdij gevisualiseerd werd op basis van de 16de-eeuwse plattegrond aan de hand van schanskorven op de hoekpunten. Tevens werd ter hoogte van de voormalige toegang de gracht gevisualiseerd door middel van een subtiële uitgraving. Dit onderzoek werd uitgevoerd ter begeleiding van de geplande werken maar bracht weinig relevante informatie aan het licht vanwege de beperkte ingrepen.³²

Op de Atlas der Buurtwegen³³, Popkaart³⁴ en Vandermaelenkaart³⁵ kan een dijk worden waargenomen langs de IJzer op de linkeroever (Vandermaelen: Plan 10). De rechteroever vormde de grens tussen de verschillende gemeenten. Ook hier doorkruist het plangebied in het zuiden de OLV-ter Plant abdij (detail abdij op Atlas der Buurtwegen: Plan 11). Nu kan opgemerkt worden dat een nieuwe gracht rondom de abdij aanwezig is, gescheiden van de IJzer. Op de daaropvolgende beschikbare topografische kaart (1883)³⁶ is voor het eerst te zien dat de loop van de IJzer ter hoogte van de OLV-ter Plant abdij is aangepast. Deze komt nu overeen met de huidige loop. Langs de linkeroever is een dijk aanwezig. Ook de bruggen die aangepast zullen worden bij de geplande werken zijn aanwezig.

Plan 9: Plangebied op Ferriskaart³⁷ (analoog; 1:25.000; 05.05.2020)

³² VLAAMSE LAND MAATSCHAPPIJ 2018

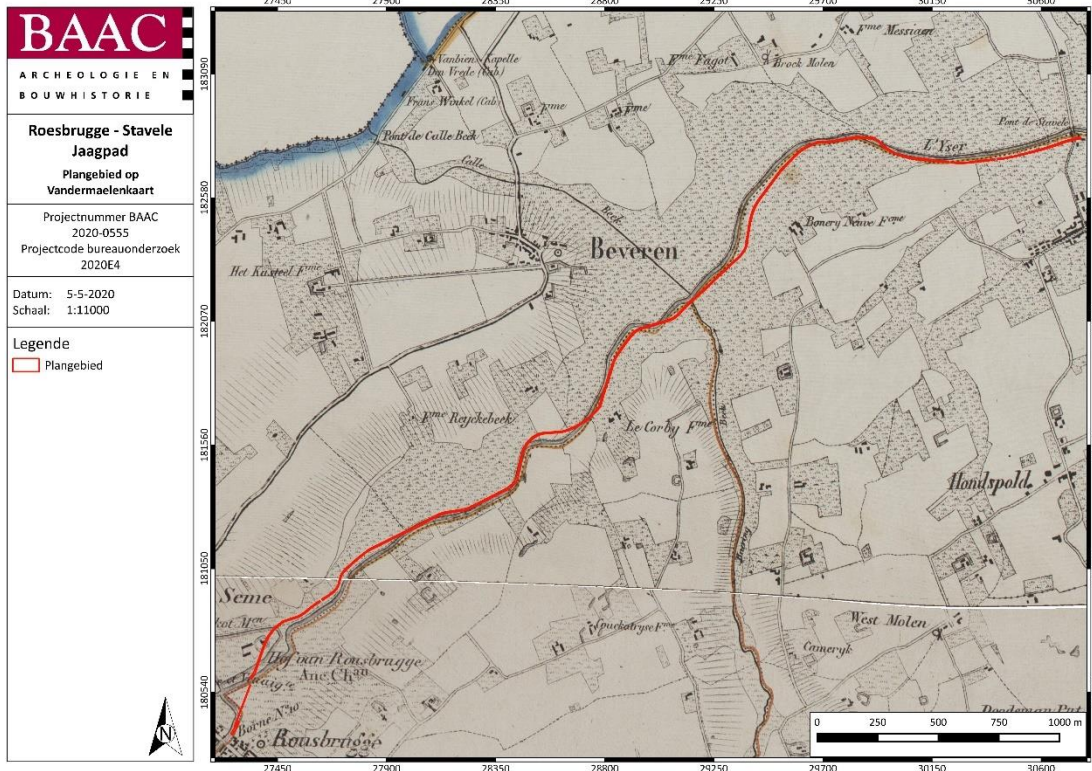
³³ GEOPUNT 2020a

³⁴ GEOPUNT 2020c

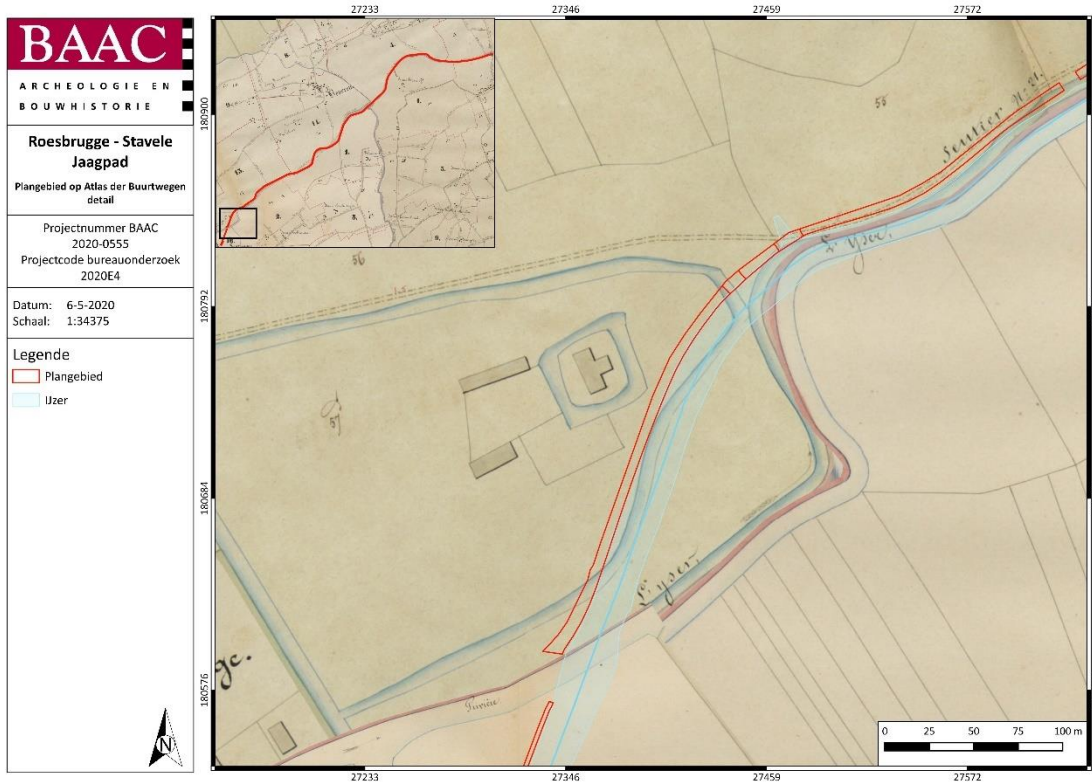
³⁵ GEOPUNT 2020e

³⁶ CARTESIUS 2020

³⁷ GEOPUNT 2020b

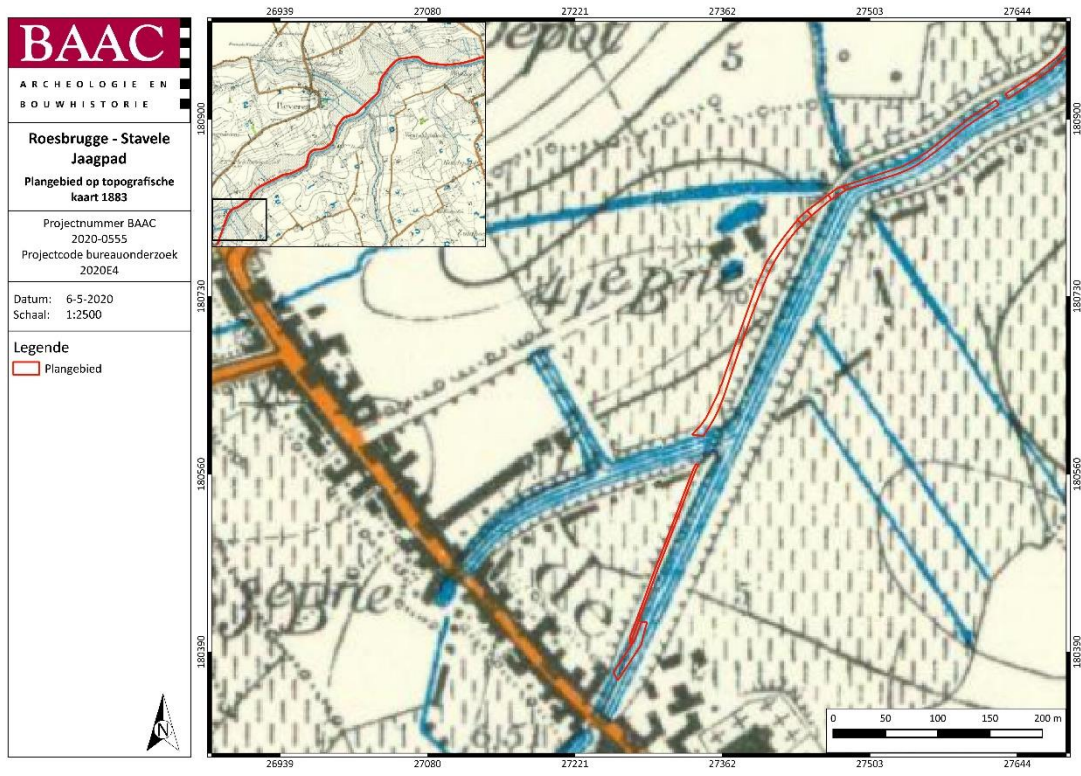
Plan 10: Plangebied op Vandermaelenkaart³⁸ (analoog; 1:20.000; 05.05.2020)

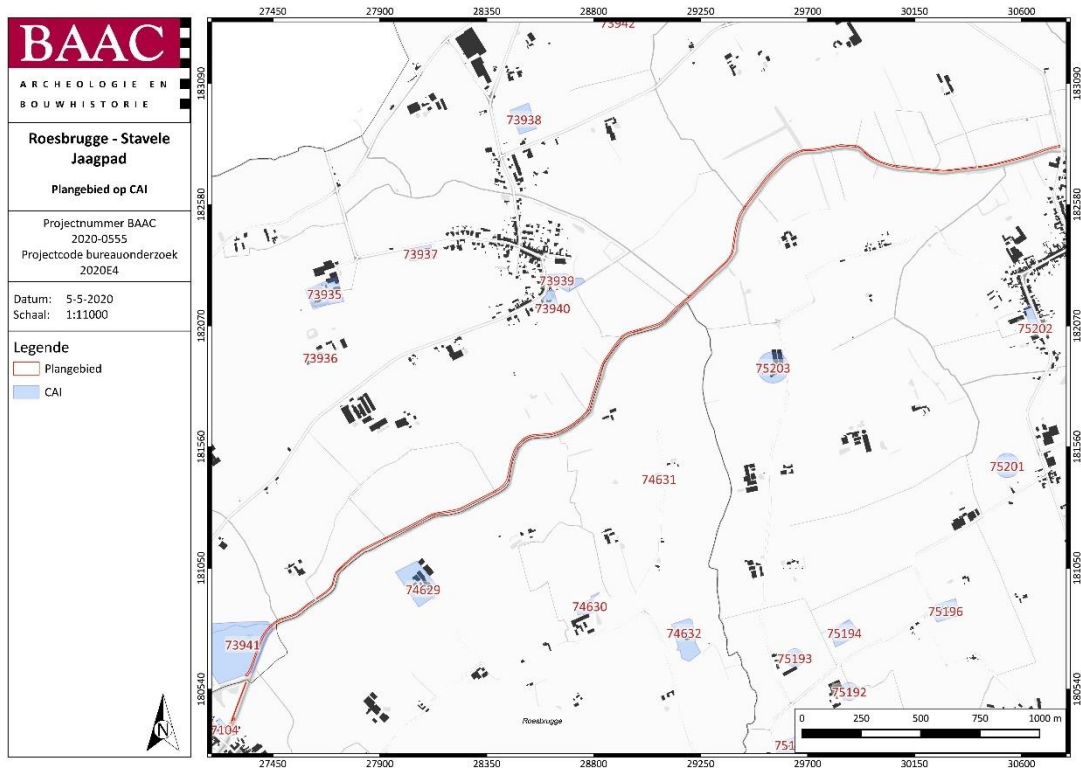
Plan 11: Plangebied op Atlas der Buurtwegen³⁹ – detail abdij (analoog; 1:2.500; 06.05.2020)

³⁸ GEOPUNT 2020d

³⁹ GEOPUNT 2020a

Plan 12: Plangebied op topografische kaart 1883⁴⁰ – detail abdij (digitaal; 1:25.000; 06.05.2020)

Plan 13: Plangebied met CAI-waarden⁴¹ op GRB-basiskaart⁴² (digitaal; 1:1; 05.05.2020)

⁴⁰ CARTESIUS 2020
⁴¹ CAI 2020
⁴² AGIV 2020b

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied situeert zich in de IJzervallei dat steeds een nat en laaggelegen gebied was, onderhevig aan getijdenwerking. Permanente bewoning werd vermoedelijk verkozen bovenop de hoger en droger gelegen gronden, te zien aan de inplanting van verschillende hoeven uit de (late) middeleeuwen. Het historisch kaartmateriaal toont de aanwezigheid vanaf de tweede helft van de 19de eeuw van een (vermoedelijk verhoogd) dijklichaam op de linkeroever van IJzer tussen Roesbrugge-Haringe en Stavele. Het zuidelijkste punt van het plangebied doorkruist de OLV-ter Plant abdij, welke opgericht werd in de late middeleeuwen en verlaten werd op het einde van de 16de eeuw. Een deel van de gracht die rondom de abdij gesitueerd was, werd vermoedelijk opgenomen in de IJzer in de late 19de. De rest van de gracht rondom de abdij werd gedicht. Dit is te zien op de oudst voorhanden topografische kaart van de 19de eeuw. Hierop is te zien dat de loop van de IJzer, en bijgevolg van het plangebied, volledig overeenkomt met de huidige situatie. Op deze kaart zijn ook bruggen weergegeven, die mogelijk de huidige configuratie van de bruggen vertegenwoordigen.

2.3.2 Archeologische verwachting

De aanwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied is vermoedelijk enerzijds zeer laag door de sterk fluctuerende en meanderde loop van de IJzer waardoor het geen interessante permanente vestigingsplaats was, anderzijds heeft de bodem reeds enige mate van verstoring ondergaan in de laatste eeuwen. Dit laatste kan aangetoond worden aan de hand van de bodemkaart (bebouwde en/of colluviale/alluviale gronden) en het digitaal hoogtemodel dat de aanwezigheid van een verhoogd dijklichaam aantoont. Een meer doorslaggevend argument voor een lage archeologische verwachting is echter de impact van de geplande ingrepen. Deze is namelijk zo gering en verdeeld dat er weinig tot geen mogelijkheid is op het aantreffen van archeologische waarden en al zeker niet op een waardevolle site. Indien toch waarden worden aangetroffen, kan slechts een zeer versnipperd en onsamenhangend beeld bekomen worden.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Vanwege de erg beperkte geplande ingrepen is er bij bijkomend archeologisch vooronderzoek geen potentieel op kennisvermeerdering. Het totale jaagpad wordt verbreed waarbij over een gemiddelde breedte van 50 cm, 25 cm diep wordt afgegraven. Deze uitgraving bevindt zich in een kunstmatig opgehoogd dijklichaam dat reeds wordt weergegeven op de historische kaarten van de 19de eeuw. Oude bruggen en brughoofden over kleine beken, waterlopen en grachten die in de IJzer uitmonden, worden afgebroken en vervangen door een nieuwer, iets groter en breder exemplaar dat steviger gefundeerd is. De brughoofden zullen steunen op verticaal geplaatste damwanden tot 5 m diep die in de grond geslagen worden. Op vijf verschillende plaatsen worden damwanden met een gemiddelde breedte van 50 m in de grond geslagen tussen het jaagpad en de IJzer ter versteviging van de dijk. Tenslotte wordt in het zuiden van het plangebied een *slipway* aangelegd om boten op een veilige manier in het water te laten. De werken voor deze *slipway* beslaan een totale oppervlakte van 423 m² maar bevinden zich grotendeels in/op het bestaande talud. Al deze ingrepen zijn zo kleinschalig in breedte en diepte waardoor op geen enkele manier enige kennis vergaard kan worden.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁴³ is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon echter wel voldoende bepaald worden. Verder vooronderzoek is niet aangewezen.

⁴³ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

3 Samenvatting

Omwille van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor werken op de linkeroever van de IJzer tussen Roesbrugge-Haringe en Stavele heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. De geplande werken bestaan uit een vernieuwing en verbreding van het bestaande jaagpad, de afbraak en vernieuwing van 11 bestaande bruggen met bijhorende brughoofden, het plaatsen van enkele damwanden en de aanleg van een nieuwe *slipway*. Ondanks de totale lengte van het plangebied, met name ongeveer 4.800 m, zijn deze werken zeer beperkt in uitgravingsdiepte en breedte dat verder archeologisch onderzoek geen kenniswinst kan opleveren.

De werken vinden tevens plaats in reeds verstoorde grond. Dit kan aangetoond worden aan de hand van de bodemkaart, die wijst op antropogeen bewerkte en colluviale gronden, en op basis van het digitaal hoogtemodel dat aantoont dat het plangebied zich situeert in een kunstmatig opgehoogd dijklichaam. De geplande werken zullen, uitgezonderd de damwanden, niet dieper dan dit talud reiken. De damwanden worden in de grond geslagen waardoor geen uitgravingen plaatsvinden en geen voorafgaand archeologisch onderzoek technisch mogelijk is.

Wanneer de geplande ingrepen geconfronteerd worden met deze vergaarde kennis kan besloten worden dat verder archeologisch onderzoek in het kader van de toekomstige werken met zekerheid niet zinvol is. Er dient geen Programma van Maatregelen te worden opgemaakt.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Huidige toestand jaagpad (Zone 1 links – Zone 3 midden - Zone 5 rechts)	7
Figuur 2: Voorbeeld bestaande toestand jaagpad	7
Figuur 3: Huidige toestand brug 57 (zijaanzicht)	8
Figuur 4: Huidige toestand brug 53 (bovenaanzicht)	8
Figuur 5: Lengteprofiel bestaande toestand brug 57	8
Figuur 6: Snede bestaande toestand brug 51	9
Figuur 7: Bovenaanzicht nieuwe brug	10
Figuur 8: Nieuwe landhoofden brug	10
Figuur 9: Zijaanzicht nieuwe brug	11
Figuur 10: Snede nieuwe brug	11
Figuur 11: Nieuwe toestand ter hoogte van brug 51 – bovenaanzicht	12
Figuur 12: Nieuwe toestand ter hoogte van brug 51 - lengteprofiel	12
Figuur 13: Voorbeeld nieuwe toestand jaagpad	13
Figuur 14: Voorbeeld locatie damwand	13
Figuur 15: Terreinprofiel damwand	14
Figuur 16: Inplantingsplan nieuwe toestand slipway (rood bestaande toestand, grijs nieuwe toestand)	15
Figuur 17: Lengteprofiel nieuwe toestand slipway	15
Figuur 18: Locatie waar slipway aangelegd zal worden	16

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 05.05.2020)	2
Plan 2: Plangebied op orthofotografische kaart (digitaal; 1:1; 05.05.2020)	3
Plan 3: Plangebied op GRB-basiskaart (digitaal; 1:1; 05.05.2020)	4
Plan 4: Plangebied met detail situering slipway (digitaal; 1:1; 05.05.2020)	15
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB-basiskaart deel 1 tem 5 (digitaal; 1:250; 05.05.2020)	19
Plan 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen(05.05.2020)	23
Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen deel 1 tem 5 (digitaal; 1:1; 05.05.2020)	24
Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000;05.05.2020)	26
Plan 9: Plangebied op Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 05.05.2020)	27
Plan 10: Plangebied op Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 05.05.2020)	28
Plan 11: Plangebied op Atlas der Buurtwegen – detail abdij (analoog; 1:2.500; 06.05.2020)	28
Plan 12: Plangebied op topografische kaart 1883 – detail abdij (digitaal; 1:25.000; 06.05.2020)	29
Plan 13: Plangebied met CAI-waarden op GRB-basiskaart (digitaal; 1:1; 05.05.2020)	29

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGIV, 2020a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2020b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2020c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- CAI, 2020. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2020. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DOV VLAANDEREN, 2020. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020d. GEOPUNT VLAANDEREN: Vandermaelen kaart, Cartes de topographique de la Belgique, 1846-1854. Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.
- GEOPUNT, 2020e. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2020. Inventaris onroerend erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>.
- ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- TJONCK, G., 1959. *Bodemkaart van België, verklarende tekst bij het kaarblad Hoogstade 65E.*, Brussel: Centrum voor bodemkartering.

VLAAMSE LAND MAATSCHAPPIJ, 2018. *LI De Westhoek. Vallei de IJzer. Inrichtingsplan Abdij Roesbrugge-Dames. Archeologisch onderzoek 2009/109*, Brugge.

6 Bijlagen

Bouwplannen:

- Bruggen
- Damplanken
- Jaagpad
- Overzichtsplannen
- Slipway